

San Marcos Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuumu

Juan Pái Okoro'vesi'ku pái peochejare pa'iu páipi saijuna Dios
chũ'o chũ'vasi'ere kuumu
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9; Jn 1.19-28)

1 ¹ Jesucristo Dios Mamaku pa'iche'te chũ'o re'oja'chere kuapi'ramu ie chũ'o:
² Aperumu Dios chũ'o kuasi'ku Isaías ija'che tocha jo'kaasomu:
Mu'u cheja cajejache kuajauni charo saoja'mu chũ'u,
páipi mu'u cajejachere asa repa rekoñoõre care'va paapu chini.

³ Kuaku pái peochejare sani pa'iu páipi repauni saito ujachu'opi
ija'che i'kakũ chũ'vaja'mu:

“Maire Paaku tí'api'ramu.

Repauni cha'aju musanukona rekoñoõ ma'a rúhiñe pa'ima'a
care'vacheja'che

re'ojarekoñoõ care'vaju pa'ijũ'u”, chiija'mu,
chiiche tocha jo'kaasomu repa.

⁴ Ũcuarumu Juan pái peochejare sani pa'iu pái okoro'veku paniasomu.
Ũcuachi'a repa re'ojare chũ'vaku paniasomu repa:

—Musanukona cu'ache cho'ochẽ õhaso re'oja'chere mama cuasajũ'u,
Diopi musanukona cu'ache cho'osi'ere tunoso jo'e cuasamanea'ku. Cu'a-
che cho'ochẽ'te õhaso Dioni cuasaju okoro'vecojñõjũ'u —chiia chũ'vaku
paniasomu repa Juan.

⁵ Ũcuarumu jainuko pái Judea cheja pa'inana'me Jerusalén v'ejoopo
pa'ina Juan chũ'vachũ'ore asaũ chini saniasome. Sani repa cu'a-
che cho'osi'ere Dioni kuarena Juan, Jordán chiachana okoro'veasomu
repa. ⁶ Repa Juan ju'ikãa camello rañapi cho'osikãa paniasomu.
Corejakãa va'i ca'ni kãare tũniasomu repa. Au, pũ'suva'nana'me airo
pũji ãiu paniasomu repa. ⁷ Juan repa re'ojare pái chũ'vaku ija'che i'kaasomu:

—Na'a pa'isirumu cheku na'a ruã masikuji rani pa'iu na'a ruã re'o-
ja'che cho'okaija'mu musanukonare. Chũ'ure na'a ruã masikujekuna

repau'te cuasaku, vajuchuku pa'imu chu'u. ⁸Chu'u musanukonare okopi okoro'vecuhamu. Repau'ta'ni na'a rua masijeku rua masicheji cho'oku Dios Rekocho'te isija'mu repau musanukonare —chiniasomu repau.

Jesure okorosi'ere kamu

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹Ucuarumu Jesús Nazaret va'ejoopo Galilea cheja cajoopo pa'isi'kupi Jordán chiachana sani ti'auna Juan repau'te okoroasomu ucuachichana.

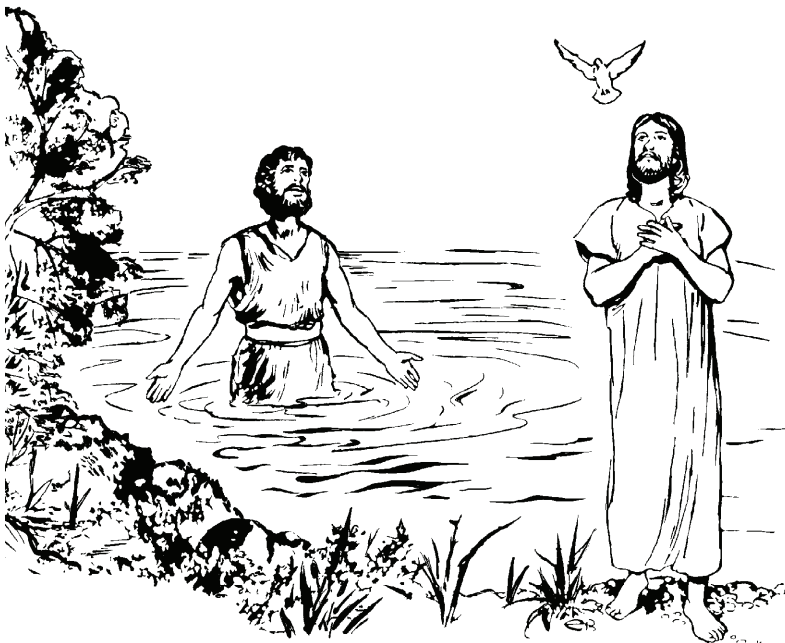
¹⁰Okoroona Jesús chiacha nukasi'kupi po'ore mani nukakuna sunamtu teana re'ojamtu care'o Dios Rekocho ukuroja'iu ucuani sajekuna naasomu. ¹¹Dios Rekocho cajesirumu sunamtu ija'che i'kache asoasomu:

—Mu'u chu'u chi chu'u oiu paaku'mu. Mu'ure rua pojomu chu'u —chiiche asoasomu.

Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'ku chini chu'ute'esi'ere kamu

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹²Jā'a cho'ocuhasirumu Dios Rekochoji Jesure pāi peochejana saasomu. ¹³Sauna ucuachejare cuarentarepaumucujña paniasomu repau cu'ava'nana'me.

(Mr 1.10)

Pa'iuna vati ai repauni cacu'ora chini rani rua chũ'ute'easomu. Reparumu ángeles rani repau'te kuirasome.

Jesús Galilea cheja apevuamũ pái chu'vache

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Juan Pái Okoro'vesi'ku pái chēavu'e cuaosirumu Jesús Galilea chejana saniasomu Dios chu'o re'oja'chere chu'vara chini. 15 Chu'vakũ ija'che i'kaasomu repau:

—Dios chiisirumu Repau Raosi'ku pái ũcuanukore chũ'urumu t'i'api'ramu. Jã'ajekũna musanukona cu'ache cho'ochete ũhasõ mama cuasa, “Dios chu'o ũcuarepaa'me”, chiiju asa chēa cuasajũ'u —chiiu paniasomu Jesús.

Va'i chonare ũcuaka'chapanare Repau chũ'uñe'te cho'ojũ paaru chini Jesús chēasi'ere kuamũ

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 ũcuarumu Jesús Galilea chiara ru'tuva'te ku'iu Simonre repau cho'jeu Andrena'me ñaasomu. Va'i chonajeju va'i chorũji chiara'te choju paniasome repana. 17 Repanare Jesús ija'che i'kaasomu:

—Rani chu'uni ja'me ku'iju chu'u chũ'uñe'te cho'ojũ pa'ijũ'u. Va'i sani va'ire jñaá ranaa'me musanukona. Chura chu'upi cho'okaiuna sani pãire jñaá chu'uni rakaiju pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repanare. 18 Jã'aja'ñe i'kaũna asa teana va'i chorũã jo'ka ũcuauña'me saniasome repana.

19 Jã'achejapi jo'e jmacheneru sani Zebedeo chĩire Santiagona'me Juanre ñaasomu repau. Choovu'te pa'iju va'i chorũãre care'vaju paniasome repana. 20 ũcuarumu repanani Jesupi sokũna, “Jaũ”, chini, choovu pa'iku'te pũka'kũre repau'te cho'ochete cho'okainare jo'ka Jesuna'me saniasome repana.

Pãiu'te pa'isi'kũre vatire etosi'ere kuamũ

(Lc 4.31-37)

21 ũcuarumu Jesús repau neenana'me sani Capernaum vã'ejoopona t'i'aasome. Tĩ'a pa'iu pũaumucuse Jesús judiõpãi chi'ivũ'ena kaka che'choasomu repavũ'e chi'i pa'inare. 22 Repana pái Jesupi rua masiku masi che'chokũna asa jñano, “Iku Jesús judiõpãi che'chona che'chocheja'che che'choma'ñe rua masi che'chomu”, chiniasome.

23 Reparumu ũcuavũ'ere pãiu vatire paaku paniasomu. Vatire paaku-jeku Jesús i'kache'te asa cuiku i'kaasomu repau.

24—Jesús, Nazaret raisi'ku chũkũna'te cho'omanejũ'u. Mu'u pa'iche masimu chu'u. Dios Raosi'kuamũ mu'u. Re'okũ'mu. ¿Chũkũnani cu'achejana saora chini rakũ mu'u? —chiniasomu repau.

25 Jã'aja'ñe i'kaũna Jesús repau'te vatire jo'e i'kache ũseku ija'che i'kaasomu:

—Re'omũ. Ũcuamakarũ i'kajũ'u. Etajũ'u mu'u jã'ure pãiu'te —chiniasomũ Jesús.

²⁶Jesupi, “Etajũ'u”, chikũna vatipi cho'okũna repau pãiu rua kuruku-ruasomũ. Ũcuarũmu vati rua ujachũ'opi cuiku eta sanisoasomũ. ²⁷Jesupi vatini eto saouna ña kũkũso pãĩ ũcuauũko sãĩñechi'a sēniasome.

—¿Je'se pa'ikũjekũ ikũ vati chũ'umasiku? ¿Ëñquea'che ikũ mama che'choche? Ikũ Jesupi rua masakũjekũ chũ'uto vatijatũ'ka repau chũ'ũñe jachama'ñe cho'ome —chiniasome repana. ²⁸Jesús cho'osi'e ñasinapi kueñe pa'inare kũarena asa Jesús pa'iche'te Galilea cheja pa'ina ũcuauũko rua na'mi asaasome.

Simón Pedro vao'te Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹Ũcuarũmu Jesús judiõpãĩ chi'ivũ'e eta Simonna'me Andrés vu'ena mũa kakaasomũ Santiagona'me Juan. ³⁰Kaka ñato Simón vao cha'vo ravũna jũ'io ũniasomo. Jã'ajekũna, repaoni vasoa'kũ chini Jesuni i'kaasome repana. ³¹I'kajũna jũ'iko ũhiko'a kueñe sani repao jũtũna chẽa vuõũna cha'vosi'e teana chũrusoasomũ repao'te. Chũrũũna repao vajũõ ãure ãuasomo reparare.

Jũ'iva'nare jainũkore Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²Na'irepa chijajũvana Jesús pa'ivũ'ena pãĩ jũ'iva'nare peore sajũ vati paanare saasome. ³³Repajoopo pa'ina rua jainũko Jesús pa'ivũ'e jatisa'rona chi'iasome. ³⁴Chi'irena Jesús jũ'inare si'ache ravũ paanare jainũkore vasosoasomũ. Ũcuachi'a vati jainũkore pãĩ sa'navũã pa'isinare peore eto saosokaniasomũ repau. Eto saokũ reparare vati repau pa'iche'te masijũna kũajũ chini ãseasomũ repau.

Galilea chejare pa'iu Jesús Dios chũ'o chũ'vasi'ere kũamũ

(Lc 4.42-44)

³⁵Apeñatato ñami vuũni Jesús vu'ejoopo pa'isi'kupi eta pãĩ peochejana saniasomũ, Dioni sēsa chini. ³⁶Sani te'eu pa'iuũna Simón repau'te ja'me pa'inana'me Jesuni ku'eñũ chini saniasome. ³⁷Ku'eju jũna ija'che i'kaasome repana repau'te:

—Pãĩ ũcuauũko mu'ure ku'eme —chiniasome.

³⁸Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ reparare:

—Chekũjoopoãna saũ mai kueñe pa'ijõopoãna. Jeejoopoã pa'inare ũcuaja'che Dios chũ'ore chũ'vara chiimũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'ora chini raisi'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ repau reparare.

³⁹Jã'aja'ñe cho'ora chiikũjekũ Galilea cheja si'achejũna ku'iu repacheja pa'ivũ'ña judiõpãĩ chi'ivũ'ñana si'arũmu kaka Dios chũ'ore chũ'vakũ

paniasomũ repaũ. Ûcuachi'a vati pãi sa'navuã pa'isinare eto saosokaiũ paniasomũ repaũ.

Asi ravũ paaku'te Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Ûcuarũmũ pãiu asi ravũ paaku Jesús pa'ichejana sani repaũ ti'jñeñe ro're pũũ ñu'iu ija'che i'kaasomũ:

—Mu'ure vasouato vasoju'ũ chũ'ũva'ure; vajũra —chinasomũ. 41 Chikũna Jesús repaũ'te oiũ repaũni chẽakũ i'kaasomũ.

—Jaũ, vasora. Vajũjũ'ũ —chinasomũ repaũ'te.

42 Jã'aja'ñe cho'ouna asi teana peore ja'jusoasomũ repaũ ca'nivũ pa'si'e. 43-44 Vaso pi'ni repaũ'te ija'che chũ'ũasomũ repaũ:

—Ñarepajũ'ũ. Chũ'ũ mu'ure vasosi'e pãi chekũnare kuamanejũ'ũ. Kũama'ñe judío phairi'techi'a ñojaijũ'ũ mu'ũ vajũsica'nivũ. Aperũmũ Moisés chũ'ũ jo'kasi'e cu'amajñarũã sa ïsi'jũ'ũ Diore, pãipi ña mu'ũ vajũsi'ere masia'jũ —chini saosomũ repaũ repaũ'te.

45 Kuamanejũ'ũ chiisi'eta'ni eta sani repaũ'te cho'osi'e pãi ùcuanũkore kũaasomũ repaũ. Kũaũna pãi ùcuanũko masijũna vũ'ñajooopã ti'acu'aa-somũ Jesure, jainũko pãi repaũ'te ñaũũ chini chi'ijũna. Jã'ajekũna Jesús pãi peochejare sani paniasomũ. Jã'ata'ni pãi si'ajooopã raisina jainũko repaũ'te ñaũũ chini tuhaasome.

Nũka ku'imava'ure Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 1 Te'eumucujña pa'isirũmũna Jesús Capernaum vũ'ejoopo co'i pa'ũna pãi asaasome repaũ vũ'e co'i pa'iche. 2 Co'isi'ere asa pãi jainũko repaũ pa'ivũ'ena sani chi'iasome. Pãipi jairepanũko chi'irena Jesús pa'ivũ'e timusoasomũ. Ûcuaja'che jatisa'aro cacheja pãipi jairepanũko rani timusoũna kueñe pa'icu'aasomũ repanare. Jã'aja'ñe pa'inani Jesús Dios chũ'ore che'choasomũ.

3 Che'chotona mũpãi ùcuaka'chapana nũka ku'imava'ure ùhikã ùhikũni Jesús pa'ivũ'ena kuãijũ raasome.

4 Rani ti'ato pãipi jairepanũko pa'ijũna repaña Jesús nũkacheja kueñe ti'acu'aasomũ repanare. Jã'ajekũna repavũ'e sẽ'sevũna mũa ùcuachejapi coje racho ùcuacojepi repaũ ùhikãapĩ Jesús ti'jñeñena caso ùhaasome repaña repava'ure jũ'iva'ure. 5 “Iva'ure Jesús vasoja'mũ”, chini cuasajũ caso ùharena Jesús repaña cuasasi'e ña i'kaasomũ repava'ure.

—Jmava'ũ, mu'ũ cu'ache cho'osi'e tũnosõmũ chũ'ũ. Tũnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'ũ —chinasomũ Jesús repava'ure.

6-7 Jã'aja'ñe i'kaũna asa judiõpãi che'chona te'ena, “¿Je'se pa'ũna ikũ jã'aja'ñe i'kakũ? Dios asacuheche'te i'kamũ ikũ jã'a. Diochi'a pãi cu'ache cho'osi'e tũnosõñe masiku'mũ”, chiijũ cuasaasome repaña.

8 Jā'ata'ni Jesús repana cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomꝯ repanare: —¿Je'se pa'iꝯna mꝯsanꝯkona jā'aja'ñe cuasache? 9 Chꝯ'ꝯ i'kꝯre, “Mꝯ'ꝯ cu'ache cho'osi'e tꝯnosōmꝯ chꝯ'ꝯ. Tꝯnosōsi'e jo'e cuasamaneja'mꝯ chꝯ'ꝯ”, chiisi'ere asa, “Joreꝯ'mꝯ i'kꝯ. Pāi jā'aja'ñe cho'omasinajē'e peome”, chiijꝯ cuasame. Jā'ata'ni chꝯ'ꝯpi i'kꝯre, “Vꝯni mꝯ'ꝯ ūhikāa mini sajū'ꝯ”, chikꝯna i'kꝯpi vꝯni nꝯkakꝯna ñani mꝯsanꝯkona, “Jorema'kꝯa'mꝯ Jesús. Repꝯ i'kasi'e ūcuarepa cho'omasimꝯ”, chiijacosome. 10 Chꝯ'ꝯ, pāire ja'me paꝯ chini Dios Raosi'kꝯ chejare pa'iꝯ pāi cu'ache cho'oche tꝯnoñena'me pāi vasoche cho'omasimꝯ pa'iche'te mꝯsanꝯkonapi ña masia'jꝯ chini vaso-kaija'mꝯ chꝯ'ꝯ i'kꝯre —chiniasomꝯ repꝯ repanare. Chini Jesús nꝯka ku'imava'ꝯre ija'che i'kaasomꝯ:

11 —Vꝯni mꝯ'ꝯ ūhisikāa mini vꝯ'ena co'ijū'ꝯ —chiniasomꝯ.

12 Chikꝯna nꝯka ku'imatesi'kꝯ vꝯni repꝯ ūhisikāa mini repana pāi ūcuꝯnꝯko ñajꝯ'te etaasomꝯ. Jā'aja'ñe cho'oꝯna ña jñano Dios cho'osi'ere cutujꝯ ija'che i'kaasome repana:

—Jmamakꝯrꝯjē'e ija'che cho'oche ñamanapi i'ꝯmꝯna ñame mai —chiniasome repana pāi.

Levire Jesús soisi'ere kꝯamꝯ

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Ūcuꝯrꝯmꝯ Jesús jo'e Galilea chiara rꝯ'tꝯvana saniasomꝯ. Ūcuachejare sani pa'iꝯna pāi jainꝯko repꝯni chi'ijꝯna repanare che'chokꝯ paniasomꝯ repꝯ. 14 Che'cho pi'ni Jesús ūcuachejapi sani Alfeo mamakꝯ'te Levire pāi chū'ꝯnare kuri kookaina pa'ivꝯ'e ñu'ikꝯni ña i'kaasomꝯ.

—Rani, chꝯ'ꝯni ja'me ku'ꝯ chꝯ'ꝯ chū'ꝯñe'te cho'okꝯ pa'ijū'ꝯ —chiniasomꝯ.

Chikꝯna asa, “Jaꝯ”, chini vꝯni ūcuꝯna'me saniasomꝯ repꝯ.

15 Na'a pa'isirꝯmꝯ Jesús repꝯ neenana'me Leví vꝯ'ere pa'ꝯ āure āiꝯ paniasomꝯ. Ūcuachi'a Roma vꝯ'ejoopo chū'ꝯnare kuri kookainana'me chekꝯna pāi cu'ache cho'ona ja'me ñu'ijꝯ āure āijꝯ paniasome. Repꝯrꝯmꝯ Jesure ja'me ku'ina rꝯa jainꝯko paniasome.

16 Repanapi Jesuni ja'me ñu'ijꝯna ña judíopāi che'chonana'me fariseo-pāi ija'che sēniasaasome Jesús neenare:

—¿Je'se pa'iꝯna mꝯsanꝯkonare paakꝯ kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me āu āikꝯ? —chiniasome.

17 Chitena asa Jesús ija'che i'kaasomꝯ repanare:

—Pāi vajꝯna ūko cho'oche chiima'me. Jū'iva'nata'ni ūko cho'oche chiime. Chꝯ'ꝯ ūcuaja'che pāi, “Re'onaa'me chꝯkꝯna”, chiinani, “Cu'ache cho'oche ūhasō re'oja'che pa'ijū'ꝯ”, chisa chini cajesi'kꝯama'mꝯ icheja cheja. Pāi, “Cu'ache pa'inaa'me chꝯkꝯna”, chiiva'narechi'a, “Mꝯsanꝯkona cu'ache cho'oche ūhasō re'oja'che pa'ijū'ꝯ”, chisa chini cajesi'kꝯa'mꝯ chꝯ'ꝯ —chiniasomꝯ repꝯ.

Dioni s̄ejū ãu ãima'ñe pa'iche'te Jesuni s̄eniasasi'ere k̄uam̄u

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Ûcuar̄um̄u Juan neena Dioni s̄ejū te'eñoã ãu ãima'ñe paniasome, fariseopãi neena ùcuaja'che. Jã'aja'ñe cho'ojuna pãi chek̄una Jesús pa'i-chejana sani ija'che s̄eniasaasome repaũ'te:

—Juan neena Dioni s̄ejū te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ij̄uasome, fariseopãi neena ùcuaja'che. M̄u'ch̄ neena, ¿je'se pa'iuana jã'aja'ñe cho'oj̄u pa'ima'ñe? —chiniasome.

19 Chitena Jesús ija'che i'kaasom̄u repanare:

—Pãi romi vejani majapãina'me repanare kueñe pa'inare peore soni chi'i ãu ãime. Romi vejak̄u pa'iuana ãu ñsecu'am̄u. 20 Na'a pa'isir̄um̄u repaũ'te chek̄unapi sasõjanaa'me chek̄uchejana. Jã'ar̄um̄uta'ni repaũni oij̄u ãu ãimairo pa'ij̄anaa'me repana —chiniasom̄u Jesús repanare.

21 Repar̄um̄u pãi te'ena aper̄um̄u che'chos'i'ena'me mama che'choche ùcuapa'r̄uva cuasañu chini aper̄um̄u che'chos'i'e ùhacuheasome. Chek̄unata'ni mama che'choche asacuheasome. Jã'ajek̄una Jesús repanani ch̄u'vak̄u ija'che i'kaasom̄u:

—Aikãar̄uji che'resõru mamase'rechoji che're aikãana põ juhamaana'me pãi. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãaru mamase'recho põ juhasikãar̄ujek̄u rueni j̄i'rosõna na'a ñjacoje che'rem̄u. 22 Ûcuachi'a p̄isi ñche cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vemana'a'me pãi. Aituruna ro'veru conopi kosani sau che'resõ turuj̄e' cho'osõk̄u p̄isi ñche cono ùcuaja'che cho'osõm̄u. Jã'ajek̄una pãi p̄isi ñche cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Mamaturuta'ni che'rema'ñe rup̄u saum̄u. Jã'ajek̄una cono kosa ñu'ia ja'ñ̄sõma'm̄u —chiniasom̄u Jesús repanare.

Jesús neena p̄uamucusena trigocha'charuã pura ãisi'ere k̄uam̄u

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Ûcuar̄um̄u Jesús p̄uamucusena repaũ neenana'me trigo chiopi saiju paniasome. Saiju repaũ neena trigocha'charuã pura ãniasome. 24 Jã'aja'ñe cho'ojuna ña fariseopãi i'kaasome repaũ'te.

—Ñaj̄u'ch̄. ¿Je'se pa'iuana m̄u'ch̄ neena p̄uamucuseta'ni cho'och̄e cho'och̄e? —chiniasome.

25 Chitena,

—¿Aper̄um̄u pa'isi'k̄u David cho'osi'ere k̄uaj̄u mai aipãi tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe m̄usan̄kona? Ija'che k̄uam̄u repaũ:

26 Abiatar judío phairipãi ùcuauko ch̄u'ar̄um̄u David repaũ'te ja'me pa'inana'me ãucuhak̄una

Dios v̄u'ena kaka Diopi pojoa'k̄u chini judío phairipãi t̄osil'ere pã mini ãiũ

repaŋ'te ja'me pa'inare āukū āniasomū.

Dios phairipāichi'a āijū'ch chiisi'ere ānisōasomū repaŋ David, chiimū —chiniasomū Jesús repanare.

²⁷Ūcuarūmū Jesús jo'e ija'che i'kaasomū repanare:

—Aperūmū Dios pāi ūcuanukore pŋaumucujñā jo'kaasomū. Chareparo Dios pāire cho'oasomū. Repanare cho'o pi'ni pŋaumucujñā jo'kaasomū, pŋaa'jū chini. Pa'livesache'te jo'kamaŋ pa'ire'oumucujñachi'a jo'kaasomū Repaŋ. ²⁸Jā'ata'ni chū'ŋni Dios Raosi'kūni pŋaumucusena cho'oche'te chū'ŋto re'omū —chiniasomū repaŋ.

Cu'ajūturu paaku'te Jesús vasosi'ere kuamū

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 ¹Ūcuarūmū Jesús judiōpāi chi'ivū'e jo'e kakaasomū. Kaka ŋato pāiŋ ūcuavū'ere cu'ajūturu paaku paniasomū. ²Repaŋvū'e chi'isina pāi Jesure rŋa pāiŋaasome. “¿Jesús iumucuse pŋaumucusena cu'ajūturu paaku'te vasoja'ŋ?” chini ŋaasome repaŋa. Repaŋji cho'oŋna ŋa repaŋni cu'ache i'kaŋu chini cha'aasome repaŋa. ³Ūcuarūmū Jesús cu'ajūturu paaku'te ija'che i'kaasomū:

—Vŋni rani pāi chenevū'te ŋukajū'ch —chiniasomū. ⁴Chini chekŋnare pāi ija'che i'kaasomū repaŋ:— Pŋaumucujñana chekŋnani re'oja'che cho'okaito, ¿re'okū? Jā'apāani, ¿cu'ache cho'ore'okū? Ūcuachi'a, ¿chekŋnare vasore'okū? Jā'apāani, ¿vanisōre'okū repanare? —chiniasomū Jesús. Chiito i'kamaneasome repaŋa.

⁵Jā'ajekŋna Jesús repanare pe'rukū ŋaasomū. Pāi oimanajejŋna rŋa sŋma-neasomū repaŋ'te. Ūcuarūmū Jesús cu'ajūturu paaku'te jo'e ija'che i'kaasomū:

—Mŋ'ch jūtū saujū'ch —chiniasomū. Chikŋna saŋna repajūtū teana re'ojajūtū care'osoasomū. ⁶Ūcuarūmū fariseopāi Jesupi jā'aja'ŋe cho'oŋna ŋa ūcuavū'epi eta mŋa, Jesure vanisōjachere care'vaŋu chini Herode'te pāi chū'ŋku'te chiinana'me chi'i cutuasome.

Pāi rŋa jainuko Jesure tuhaju chiara rŋ'tŋva chi'isi'ere kuamū

⁷Ūcuarūmū Jesús repaŋ neenana'me vŋ'ejoopo eta chiara rŋ'tŋvana saniasomū. Repaŋ sanisosirūmū pāi rŋa jainuko Galilea cheja cana tuhaasome repaŋ'te. ⁸Chekŋna pāi ūcuaja'che repaŋ cho'osi'ere asa rŋa jainuko tuhaasome repaŋ'te, Judea cheja cana, chekŋna Jerusalén vŋ'ejoopo cana, chekŋna Idumea cheja cana, Jordán chiacha chekŋkā'ko cana, Tiro vŋ'ejoopo cana, Sidón vŋ'ejoopo cana. ⁹Ūcuarūmū Jesús pāipi jairepanuko pa'ijŋ repaŋni rŋa tī'tijŋna, “Choovŋ care'vakaijū'ch chū'ŋre”, chiniasomū repaŋ neenare.

¹⁰Repaŋ pāi jainuko jū'inare vasosi'kŋjekŋna chekŋna jū'iva'na repaŋ'te tī'a kueŋe rāiasome chēse vajŋŋu chini. ¹¹Ūcuachi'a vati paana Jesuni ŋa repaŋ ti'jŋeŋena ro're pŋŋ ŋŋ'ijŋ ŋjachŋ'opi cuijŋ ija'che i'kaasome:

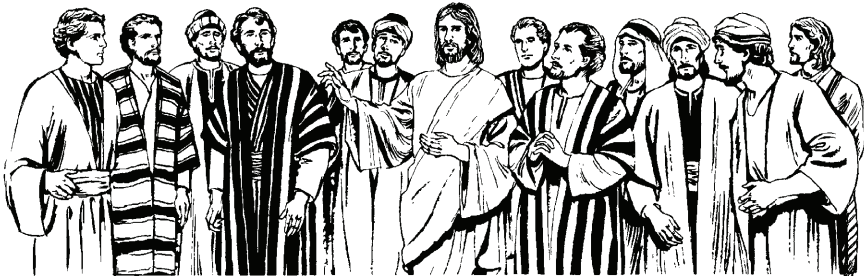
—Dios Mamakũ'mũ mũ'ũ —chinasome.

¹²Jã'aja'ñe i'kato, jo'e i'kache ñseasomũ Jesús repanare, repaũ pa'iche'te kũamaneajũ chini.

**Jesús Dios chũ'o chũ'vajanani saora chini docerepanare
chẽasi'ere kũamũ**

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³Ûcuarũmũ Jesús aikũtina mani pa'iu mũmpãire repaũ'te ñanarechi'a soniasomũ. Sokũna saniasome repana. ¹⁴Satena Jesús docerepanare chẽaasomũ, repaũ'te ja'me pa'ijanare, Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ saojanare. ¹⁵Chẽa jũ'iva'nare vasomasichena'me, vati eto saomasiche chũ'ũ jo'kaasomũ Jesús repanare, sani cho'ojũ paapũ chini. ¹⁶Repaũ chẽa jo'kasina docerepana mamia'me ie: Charo Simonni chẽaasomũ repaũ. Chẽa Jesús repaũ'te jo'e mami cheke Pedro'te ve'oasomũ. ¹⁷Zebedeo mamachĩi ñcuachi'a Santiagona'me Juanre chẽaasomũ repaũ. Chẽa repanare cheke mami Boanerge'te ve'oasomũ repaũ. “Boanerges” chini “Oko curu chĩiva'na” chiimũ. ¹⁸Ûcuaja'che Andrere, Felipe'te, Bartolomere, Mateo'te, Tomare, chekũre Santiago'te Alfeo mamakũ'te chẽaasomũ. Tadeo'te ñcuachi'a chẽaasomũ repaũ. Chekũre Simonre ñcuachi'a cananistapãi ja'me pa'ikũ'te chẽaasomũ repaũ. ¹⁹Ûcuachi'a Judas Iscariote'te chẽaasomũ repaũ. Na'a pa'isirũmũ repaũ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnani ñiasomũ.

(Mr 3.19)

Pãi Jesure, “Vatini paakũ si'ache cho'omasimũ”, chiisi'ere kũamũ

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰Ûcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me vũ'ena kakaasomũ. Kaka pa'iuña, jainũko pãi jo'e chi'iasome repaũ'te. Jainũko chi'irena ãu ãicu'aasomũ repaũ'te repaũ neenare ñcuachi'a. ²¹Ûcuarũmũ Jesús majapãi repaũ cho'okũ pa'iche'te asa, “Vẽ'veũ cho'osõcosomũ repaũ”, chini cuasa saniasome repaũni chẽa tĩichejana saũu chini.

22 Ûcuarumũ judíopãi che'chona Jerusalén vü'ejoopo raisina Jesure cu'ache cutuasome.

—Vati chũ'ukũ'te Beelzebu'te, ca'nivũ'te paamũ Jesús. Ûcuauji cho'o-kaiuna vati ùcuajanare eto saomasimũ repaũ —chiniasome repaña.

23 Jã'aja'ñe i'karena asa Jesús repanare soni ija'che i'kaasomũ chũ'vara chini:

—Vati ai ùcuaja'iu'te, ¿je'se eto saokũ? 24 Pãĩ ùcuate'echeja pa'inapi sãĩnechi'a cavani vaijũ si'asõjanaa'me. 25 Ûcuachi'a majapãichi'api ùcuate'evũ'e pa'inapi sãĩnechi'a cavani majapãĩ sējosõjanaa'me. 26 Ûcuachi'a vati aipi repaũ neenana'me sãĩnechi'a cavato repaũ chũ'ũñe si'asõmũ.

27 Pãĩũ rũa kokaũji repaũ vü'ere pē'jeto ñaacu'amũ repaũ cu'amajñarũã. Charo repaũni chēa quēo suotota'ni repaũ neemajñarũã tutesõre'omũ —chiniasomũ Jesús repanare.

28 Ûcuarumũ Jesús judíopãĩ che'chonare jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Ie chũ'o ùcuarepare i'kamũ chũ'ũ mũsanũkonare: Dios, pãĩ cu'ache cho'osi'ena'me cu'ache cutuche si'ache tũ'nesõja'mũ. Tũ'nesi'e jo'e cuasamaneja'mũ Repaũ. 29 Repaũ Rekocho'te cu'ache cutusi'eta'ni jma-makarũjē'e cavesuma'ñe cuasakũ ro'iche chũ'ũja'mũ Repaũ. Jã'are ai cuasakũ pa'ija'mũ Repaũ —chiniasomũ repaũ.

30 Repaña judíopãĩ che'chona, “Jesús vatire paamũ”, chiiũna jã'aja'ñe i'kaasomũ repaũ Jesús repanare.

Jesús pũka'ko repaũ cho'jechĩina'me repaũni ñaũũ chini saisi'ere kuamũ

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Ûcuarumũ Jesús pũka'ko repaũ cho'jechĩina'me ùcuau pa'ivũ'ena rani tĩ'a ve'sena canũkaasome. Ve'sere pa'ijũ chekũnapĩ kaka repaũ'te soikaapũ chini i'kaasome repaña. 32 Ûcuarumũ pãĩ Jesuna'me rũa jainũko chi'i rũhiso'koro ñũ'inapi ija'che i'kaasome repaũ'te:

—Mũja'ko, mũche'ũchĩina'me mũ'ũre ku'eju raisina ve'sere pa'ime —chiniasome repaña.

33 Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Kaoa'o chũ'ũ ja'ko? ¿Keejanaa'ñe chũ'ũ cho'jechĩi? —chiniasomũ.

34 Chini pãĩ repaũ'te chi'i ñũ'inani ñakũ i'kaasomũ repaũ.

—Inaa'me chũ'ũ ja'koromijana. Ûcuachi'a inaa'me chũ'ũ cho'jechĩijana.

35 Dios chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'ona chũ'ũ cho'jechĩijanaa'me. Ûcuaja'che chũ'ũ ja'koromijanaa'me repaña —chiniasomũ Jesús repanare.

Trigo chu'chusi'ere cuasakũ kuamũ Jesús

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 1 Ûcuarumũ Jesús chiara rũ'tvũ'te pa'iu jo'e chũ'vakũna rũa jainũko pãĩ repaũ pa'ichejana chi'iasome. Pãipi jairepanũko rani chi'irena

choovuna tuni pñuasomũ repañ. Pãita'ni chiara ru'tuva'te paniasome. ²Ûcuarũmũ Jesús choovũ'te ñũ'iu repañani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ ruã kũaasomũ:

³—Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. Pãiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasomũ. ⁴Sani tĩ'a pachu ku'iu chu'chukũna trigocaã te'era'karũã ma'ana tuã'tuaasomũ. Ma'ana tuã'tuaũna pĩ'ava'napi rani ãkuesõasome repara'karũã. ⁵Chekũra'karũãta'ni cata pa'ichejana cha'o jmamakarũ pa'ichejana tuã'tuaasomũ. Cha'o sũ'serũchi'a pa'ichejata'ni na'mi aineasomũ repara'karũã. ⁶Na'mi aineesi'eta'ni ãsũũji ruarepa asukũna uu phã'pha jũnisõasomũ repasañarũã, chitapi peokũ. ⁷Chekũra'karũã miu pa'ichejana tuã'tua miuna'me ainee miupi ju'je vẽasõũna trigo kũimaneasomũ. ⁸Chekũra'karũãta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejũna tuã'tuasira'karũãjekũ re'oja'che ainee ju'a ñaniasomũ. Te'era'karũ aineesi'ñũ te'echa'chava treintarepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekũra'karũã aineesi'ñũã sesentarepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekũra'ñũũã cienrepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ —chiniasomũ Jesús. ⁹Ûcuarũmũ Jesús repañare pãi ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũ chũ'vache asa chẽa cho'ouana ãcuauũko asa chẽajũ'ũ —chiniasomũ repañ.

Repañ cuasakũ kuasi'ere te'erũhiñe kũamũ Jesús

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰Repañ pãi sanisosirũmũ Jesús te'eu pa'ũna repañ neenana'me chekũna repañ'te chiina repañ cuasakũ kuasi'e asavesũju te'erũhiñe kũaa'ku chini sãniasaasome repañ'te. ¹¹Sẽtena Jesús ija'che i'kaasomũ repañare:

—Mũsanũkonani chũ'ũ neenajejũna Diopi ãsemaũna Repañchi'a masiche te'erũhiñe kũamũ chũ'ũ, asamasia'ju chini. Jã'ata'ni chekũnare chũ'ũre cuasacũhenare Repañchi'a masiche chũ'ũ cuasacheji kũamũ chũ'ũ, asanata'ni asavesũ'ju chini. ¹²Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ijanaa'me repaña. Ûcuaja'che asanata'ni asavesũjanaa'me repaña. Pãi chũ'ũ chũ'o asa chẽa repaña cu'ache cho'oche'te ãhasõru Dios repaña rekoñoã cu'ache pa'iche tũnosõ jo'e cuasamaneja'mũ —chiniasomũ Jesús repañare.

Trigo chu'chusi'ere repañ cuasakũ kuasi'ere te'erũhiñe

kũamũ Jesús

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³Ûcuarũmũ Jesús jo'e ija'che i'kaasomũ repañare:

—¿Chũ'ũ cuasakũ kuasi'e asavesũche mũsanũkona? Jã'a pa'ito chũ'ũpi jo'e cuasakũ kuato, ¿je'se asamasijanaa'ñe mũsanũkona? ¹⁴Ija'chea'me jã'a chũ'ũ cuasakũ kuasi'e: Trigo chu'chuna chio si'acachio ku'ijũ chu'chume. Dios chũ'o chũ'vana ãcuaja'che chejũna si'achejũna ku'ijũ Dios

chũ'o pãi ũcuaukore chũ'vame. Trigo chu'chucheja'chea'me Dios chũ'o chũ'vache. ¹⁵Trigora'karuã te'era'karuã ma'ana tuãni chejapi rwarepa jujakuna kakama'mu. Trigocaã chu'chusicaã chejapi rwarepa jujakuna kakama'ñeja'ñe pãi te'enare repaña rekoñoã Dios chũ'o kakama'mu. Asanareta'ni vati aipi ũsemu repanare, Dios chũ'o asa chẽamaneal'ju chini. ¹⁶Ūcuachi'a cata pa'ichejña tuã'isicaã na'mi aineesi'eta'ni chita saimaũ na'mi jũnisõmu. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa teana pojojũ cuasame. ¹⁷Jã'ata'ni repanapi Dioni cuasajũna pãipi cu'ache i'kajũna chekũrũmu repanani cu'ache ti'jñekũna masi cuasamanajejũ Dios chũ'o repaña cuasache na'mi jo'kasõme. ¹⁸⁻¹⁹Ūcuachi'a miu pa'ichejña tuã'tuasira'karuã miuna'me aineemu. Jã'ajekũna miu sũkipi ju'jekũna kũima'ñe jũnisõmu repara'ñũruã. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa chẽa Repaũ chũ'uñe cho'onata'ni ũhasõme. Repaña cho'oche'te kurina'me põsere cheke si'ache rwarepa cuasajũ Dios chũ'o repaña asa chẽa cuasache cavesũ ũhasõme. ²⁰Ūcuachi'a cheja re'ojachejana tuã'tuasicaã re'oja'che ainee re'oja'che kũiñeja'ñe re'oja'che pa'ime pãi. Dios chũ'o asa chẽa Repaũ chũ'u jo'kasi'e cho'ojũ pa'ime. Repaña te'ena trigoñũ treintarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe re'oja'che pa'ime repaña rekoñoã. Chekũna sesentarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe na'a rũa re'oja'che pa'ime. Chekũna cienrepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe jo'e na'a rũa re'oja'che pa'ime Repaũ chũ'uñe cho'ona —chiniasomu Jesús repanare.

Pãiu uotũopũ chũo tuoche'te kuamu

(Lc 8.16-18)

²¹Ūcuarũmu Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Pãiu uotũopũ ra chũoni totoroji jao nukoma'mu. Ūcuaja'che kãiko'a vũ'evũna nukoma'mu. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe uotũopũ chũoni umũna tuomu re'oja'che miañe ñoa'ku chini. ²²Diopi ũsekũna pãi Repaũ chũ'o asavesũsi'e na'a pa'isirũmu peore rũhiñe kuaja'mu Repaũ, asamasial'ju chini. Ūcuachi'a Repaũchi'a masiche na'a pa'isirũmũna peore kuaja'mu Repaũ. ²³Chũ'u i'kache asa chẽa cho'oũana ũcuauko asa chẽajũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

²⁴Ūcuarũmu Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Chũ'u chũ'vache cuasarepajũ pa'ijũ'u. Musaukũna chũ'u chũ'vache asa chẽa jachama'ñe cho'ojũ pani chũ'ũpi cho'okaiũna si'arũmu na'a rũa masina pa'ijanaa'me. Asa jachani vesũjanaa'me. ²⁵Pãi, chũ'u chũ'vache asa jachamana si'arũmu na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me. Cho'okaija'mu chũ'u repanare, chũ'u chũ'vache'te na'a rũa masial'ju chini. Jã'ata'ni chekũna chũ'u chũ'vache asanata'ni masi cuasamarũ chũ'ũpi cho'okũna repaña jmamakarũ masiche cavesũsõjanaa'me —chiniasomu Jesús repanare.

Otera'karuã tãuna aineesi'ere cuasaku kuamu Jesús

26 Ûcuarumu Jesús repanare pãi jo'e chu'vakũ ija'chere cuasaku kuasomũ:

—Dios chũ'ũñe cho'ona pa'iche ija'chea'me: Pãiu otera'karuã tãasomũ. 27 Tã pi'ni ñami kãimũ repau. Kãni vuni jo'e cho'оче cho'omũ. Jo'e na'iũna jo'e kãimũ repau. Jã'aja'ñe cho'oto si'arumu ñami umucujña repau tãsi'e aineeku pa'imũ. Tãsi'e ñoma'ñe aineeñe vesumũ repau. 28 Charo repara'ñuruã aineemũ. Cho'je repara'ñuruã ju'a ña'imũ. Ju'a ñani repara'karuã pa'imũ. 29 Pa'iũna tãsi'ku va'tipi repara'ñuruã verisõ-mũ —chiniasomũ Jesús repanare.

Mostazara'karuã pa'iche'te cuasaku kuamu Jesús

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Ûcuarumu Jesús repanare pãi jo'e ija'che chu'vaasomũ:

—Dios chũ'ũñe cho'ona, ¿keeja'cheja'che pa'iche? Repana pa'iche'te kuara chini, ¿keeja'chere cuasaku kuaja'che chu'ũ? 31 Ija'chere kuara: Mostazara'karuã ruã jmara'karuãa'me. 32 Jã'ata'ni pãipi tãru sũkiũã ujaũũpi ka uja'ka pa'iũũã aineeũna pĩ'ava'na ũcuaka vu'evũãre chu'ru-jachejñare tuhiju pa'ime —chiniasomũ Jesús.

Jesús pãire chu'vakũ cuasaku kuasi'ere kuamu

(Mt 13.34-35)

33 Jesús repanare pãi chu'vakũ repaña asamasichetu'ka cuasaku kuasomũ. 34 Repanare chu'vakũ cheke i'kama'ñe ũcuau cuasachechi'a kuasomũ repau. Jã'ata'ni chekũna pãi peorumũ repau neenare repau kuasi'e te'erũhiñe kuasomũ, asamasia'ju chini.

Jesupi chũ'ũũna tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kuamu

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Ûcuau mucuse na'icuhatona Jesús repau neenare ija'che i'kaasomũ: —Ira chiara chekũkã'kona jẽũ mai —chiniasomũ.

36 Chikũna repanare pãi jo'ka repau neenapi Jesure choovũ pa'iku'te jãasome. Jãjũna pãi chekũna chekũvũãpi ja'me jẽniasome.

37 Jẽ'ejũna chiara tutaku fa'aku ja'ñũku choovũ oko timusopi'raasomũ. 38 Jã'aja'ñe cho'okũ pa'ito Jesús choovũ tutipũ kãiu paniasomũ kãipũji ũhiũ. Choovũji runisocuhakũna ũcuau ũhichejana mũa ija'che i'ka vnoa-some repau'te:

—iMasiũ, runisõcuhame mai! ¿Chukũna'te oima'ku mũ'ũ? —chiniasome.

39 Chitena jũano vuni tutachena'me chiara fa'ache'te ija'che i'kaasomũ repau:

—iTutachena'me fa'ache cuhajũ'u! —chiniasomũ repaũ.

Chikũna tutachena'me fa'ache teana ũcuapa'rũva cuhaasomũ. Jo'e re'olja'ira cuhaasomũ chiara. ⁴⁰Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repaũ neenare i'kaasomũ.

—¿Je'se pa'ĩna mũsanũkonare rũarepa vajũchũakũ? Chũ'ũre masi cuasama'me mũsanũkona —chiniasomũ repaũ.

⁴¹Chikũna vajũchũju rũa cuasaju sãĩñechi'a sēniasaasome repana.

—¿Keeja'iujeku iku jã'aja'ñe cho'okũ? Ikupĩ chũ'ũna tutasi'e cuhasõmũ, fa'asi'ejẽ'e ũcuaja'che —chiniasome repana Jesús neena.

Gadara cheja cava'ũre vati paava'ũre Jesús etokaisi'ere kũamũ

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 ¹Ūcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me chiara chekũkã'ko cacheja Gadara chejana jēni tĩ'a matena pãiu vatire paakũ eta tijñaasomũ Jesure. ²⁻³Repaũ si'arũmũ pa'ichejapi pãĩ tãchejñapi etaasomũ. Repaũ'te pãĩ chēañu chiito chēacu'aasomũ. Cũnamejẽ'e repaũ'te vēecu'aasomũ. ⁴Pãĩ repaũ'te rũarepañoã cũnameãpi vēesi'eta'ni si'arũmũ cũ'a jũjña vēesi'e tũteso repaũ'te vēesimeã jmarĩũã tũtesoasomũ repaũ. Jmamakarũjẽ'e chēacojñomaneasomũ repaũ. Chēacu'aasomũ. ⁵Si'aumucujña si'añami aikũjñana'me pãĩ tãchejñare peore ku'iu cuikũ cataruãpi meñe asi vaiũ paniasomũ repaũ. ⁶Jesupi Gadara chejana repaũ pa'ichejana tĩ'aũna so'opi ña vatire paakũ Jesús nũkachejana raniasomũ. Vũ'vũ rani Jesús tĩ'jñeñena ro're rũũ ñuniasomũ repaũ. ⁷⁻⁸Ro're rũũ ñu'ũna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati, ikũre eta jo'ka saijũ'u —chiniasomũ repaũ.

Jã'aja'ñe chikũna vatire paakũ cuikũ i'kaasomũ repaũ'te:

—Jesús, Cũnaũmũ Pa'ikũ Dios Mamakũ, ¿ãque raikũ mũ'u? Dios ñakũ'te ie sēemũ chũ'u mũ'ũre: Asi cho'omanejũ'u chũ'ũre —chiniasomũ repaũ.

⁹Chikũna Jesús vatire ija'che i'kaasomũ:

—¿Ûquemamiũ'u mũ'u? —chiniasomũ repaũ'te.

—Chũkũna jainũko pa'inajeju, Vati Kuanupũ ve'eme —chiniasome vati.

¹⁰Ūcuarũmũ vati rũarepañoã i'kaasome Jesure— Chũkũna'te chekũcheja saomanejũ'u —chiniasome. ¹¹Ūcuacheja kueñere aikũti caripa'te jo'chasēse kuanupũ ãure mu'kajũ ãiju paniasome. ¹²Ūcuarũmũ vati Jesure rũa i'kaasome— Chũkũna'te etoni jo'chasēse sa'navũã kakache ũsemanejũ'u; kakañu chũkũna —chiniasome. ¹³Jã'aja'ñe i'kajũ rũarepa sēejũna Jesupi, “Jau”, chikũna repana vati eta sani jo'chasēseva'nani kakaasome. Vatipi kakarena jo'chasēseva'na teana ũcuanũko vũ'vũ aikũti ũjakũti caripaji chiarana tuã'tua ru'tu jũnisoasome. Chekũrũmũ jo'chasēseva'na dos milrepana pa'icosome.

¹⁴Jã'aja'ñe cho'orena ña repava'nare kuirasiva'na kũañu chini vũ'vũ-soasome vũ'ejoopo canana'me repachejña po'ña canare. Kũarena asa

cho'osil'ere ñañu chini eta saniasome pãi. ¹⁵Sani Jesús pa'ichejana tĩ'a, vati paasi'kure ñaasome repaña. Kãa peosi'kũ churata'ni kãa ju'iu ñuniasomũ repaña. Ūcuaja'che vë've cho'osi'kũpi rũhiñe cuasakũna ña kũkũsoasome repaña. ¹⁶Ūcuarũmũ vati paasi'kure cho'osi'ena'me jo'chasëse ru'isi'e ñasina chekũnani kũaasome. ¹⁷Kũarena asa pãi Jesure rũa i'kaasome, —Icheja pa'ima'ñe saiñũ'ũ mũ'ũ —chiijũ.

¹⁸Ūcuarũmũ Jesús co'ira chini choovũna jo'e tuniasomũ. Co'ipi'rakũna vati paasi'kũ repaña'te ja'me sasa chini rũa sãniasomũ. ¹⁹Jã'ata'ni Jesús repaña'te saiche ñseku ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'ũ majapãi pa'ichejana sani mũ'ũre Dios cho'okaisi'ere kũajũ'ũ. Dios mũ'ũre oiũ cho'okaisi'ere kũajajũ'ũ repañare —chiniasomũ Jesús repaña'te.

²⁰Jã'aja'ñe i'kaũna repaña vati paasi'kũ vu'ñajoopoã Decápolis cheja cajoopoã dierepajoopoã ku'iu Jesús repaña'te cho'okaisi'ere peore ūcuajoopoã canare kũaasomũ repaña. Kũaũna pãi asa rũa jñanoasome.

Jairo mamakona'me chie ravũ jũ'iko'te Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹Jã'aja'ñe cho'ocũha Jesús choovũji chiara chekũkã'kona jo'e jëni co'iasomũ. Jëni tĩ'a chiara rũtũva'te pa'iuña pãi jainũko chi'iasome repaña'te. ²²Reparũmũ Jairo judiõpãi chi'ivũ'e chũ'ũkũ Jesús pa'ichejana raniasomũ. Rani tĩ'a Jesure ña repaña ti'jñeñe ro're rũũ ñuniasomũ repaña.

²³Ro're rũũ ñu'iu Jesure rũa sãniasomũ, ija'che i'kakũ:

—Chũ'ũ chĩiva'o jũnisõpi'ramo. Sani repaña'te chëa vasokajũ'ũ vajũa'ko —chiniasomũ repaña.

²⁴Chikũna asa Jesús ūcuauña'me saniasomũ. Ūcuaja'che pãi jainũko Jesuna'me saiñũ jũjo jã'kejũ saniasome repaña'te. ²⁵Ūcuaja'che romio, docerepaũsũrũmũ chie ravũ jũ'iko ja'me paniasomo. ²⁶Ëkochaipãi rũa ñko cho'ote'easome repaña'te. Rũa ñko si'ache cho'ojũna na'a rũa jũniasomo repaña. Ëkore kooko kuri peore repaña paasi'e ro'isoasomo repaña vajũra chini. ²⁷Aperũmũ Jesús cho'oche pãi vasoche asasi'kojeko pãi kuanũrũ joopoji rani Jesús cho'jepi repaña ju'ikãana chëaasomo repaña. ²⁸Ija'che cuasaasomo repaña: “Jesús ju'ikãa chëanijë'e vajũja'mo chũ'ũ”, chiio cuasako chëaasomo repaña. ²⁹Chëaona chie raisi'e churata'ni teana cuhasoasomũ repaña'te. Cuhasoũna repaña vajũsi'ere cuasaasomo repaña. ³⁰Vajũona Jesús repaña repaña'te vasosi'e repaña rekocho masikũ chũri peore repakã'jñõ ña sãniasomũ repaña.

—¿Neepi chũ'ũ ju'ikãa chëare? —chiniasomũ repaña. ³¹Chikũna repaña neena ija'che i'kaasome repaña'te:

—Pãiva'na si'acakã'jñõ ti'time mũ'ũre. Jã'ata'ni, “¿Neepi chũ'ũre chëare?”, sãniasomũ mũ'ũ —chiniasome repaña.

³² Chiisi'eta'ni Jesús repau'te chēasi'kore ñara chini si'acakãljño ñaku paniasomũ.

³³ Ñakũna repao jũ'isi'ko vajuchuko kurukuruo repao'te vasosi'e masiko rani repau'te tiljñeñe ro're ñu'io peore kuaasomo repau'te. ³⁴ Kuaona asa Jesús i'kaasomũ repao'te.

—Mu'ava'o, “Iku chu'ure vasoja'mũ”, chiio cuasasi'kojeko vajuchasi'koa'mo mu'ũ. Sani re'oja'che pa'ijũ'ũ chura —chiniasomũ Jesús repao'te.

³⁵ Repau Jesús chuta'a i'katona, pãi Jairo vũ'e pa'sina rani i'kaasome Jairo'te.

—Mu'ũ chiiva'o jũnisõchasi'koa'mo. Masiũ'te jo'e i'kamanejũ'ũ —chiniasome repaña Jairo'te. ³⁶ Repaña i'kasi'e Jesús asa jachaku Jairo'te ija'che i'kaasomũ:

—Vajuchumanejũ'ũ. Mu'ũpi, “Chu'ũ chiiva'ore vasokaija'mũ Jesús”, chiiũ cuasato mu'ũ chiiva'o vajuja'mo —chiniasomũ repau repau'te.

³⁷ I'ka pi'ni Jairo vũ'ena saniasomũ repau Pedrona'me Santiagona'me Santiago cho'jeũ Juan. Pãi chekũnare saiche ũseasomũ Jesús. ³⁸ Sani judiõpãi chi'ivũ'e chũ'ũku vũ'ena tĩ'a ñato pãi jainũko pa'ijũ rũa asojũ otapi oijũ cuijũ cho'oasome. ³⁹ Ña kaka i'kaasomũ repau repanare.

—¿Je'se pa'iuña musanũkona rũa ota oijũ rũa asojũ cho'oche? Jũni-sõsiva'oma'mo iko. Rupũ kãisiva'oa'mo —chiniasomũ repau repanare.

⁴⁰ Jã'aja'ñe i'kakũna asa jachaju Jesure pãisoasome repaña. Pãisojũna repanare ũcuaukore etoasomũ repau. Etocuha repava'o pa'iruupũna jũnisosiva'o pũka'kupãina'me repau'te ja'me pa'inare cuaaku kakaasomũ repau. ⁴¹ Kaka Jesús jũ'isiva'o jũtũna chēaku i'kaasomũ.

—*Talita, cumi* —chiniasomũ Jesús repava'ore. (“*Talita, cumi*” chini “Romichĩiva'o, vũni ñakajũ'ũ” chiimũ tĩchu'o.)

⁴² Jã'aja'ñe i'kaũna repava'o docerepaũsurũmu pa'iko vajũrani teana vũni ñaka kuniasomo. Vũni ñaka ku'iona repaña pãi ña kũkuasoasome.

⁴³ Ūcuarũmu Jesús repanare pãi rũa chũ'ũasomũ,

—Iva'ore chu'ũ vasosi'e chekũnare pãi kũamanejũ'ũ —chiiũ. Ūcuachi'a repaoni ãure ãua'jũ chini chũ'ũasomũ repanare.

Jesús Nazaret vũ'ejoopo pa'isi'ere kuamũ

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 ¹ Jã'aja'ñe cho'ocuha ũcuachejapi eta repau pa'irepajoopona co'iasomũ Jesús, repau neenana'me. ² Co'i pa'iu ñaũmucuse judiõpãi chi'ivũ'ena kaka che'choasomũ repau. Che'chokũna pãi asa jñano i'kaasome.

—¿Je'se cho'oku iku repau che'chomasiche che'cheũ? ¿Neepi ikũre che'chore? ¿Je'se cho'oku iku Diochi'a cho'omasiche cho'oche che'cheũ?

³ Ijoopo pa'iku chooko'ña cho'oku'mũ iku Jesús. María mamaku'mũ. Jã'ana Santiagona'me Josena'me Judana'me Simõn majaa'chũa'mũ iku. Repau cho'jeromi ũcuaja'che ijoopo'te maina'me pa'ime —chiniasome repaña.

Jā'aja'ñe cuasanajeju repau i'kache jachaasome repana.

⁴Ūcuarum Jesús repanare i'kaasom.

—Dios ch'u'o kuakaiuku aineesijooopo pa'inana'me repau majapāichi'a repau kuache Dios ch'u'o asa jachame. Musanukona ūcuaja'che ijooopo ch'u'u aineesijooopo pa'ina ch'u'u kuache Dios ch'u'o asa jachame —chinasom Jesús repanare.

⁵Repanari repauni cuasamaruna Diochi'a cho'omasiche ruarepa cho'o ñomaneasom Jesús repajooopo pa'irum. Pāi jū'iva'nare te'eva'nare jūjñapi chēa vasoasom. ⁶Repana pāi repau'te masi cuasamañere cuasaku jñanoasom Jesús. Reparum Jesús vu'ñajooopo kueñe pa'ijooopo ku'iu che'choku paniasom.

**Dios ch'u'ore ch'u'vaa'ju chini repau neenare docerepanare Jesús
saosi'ere kum**

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷Ūcuarum Jesús repau neenare docerepanare soni chi'i,

—Musanukona ūcuanuko te'eka'chapanachi'a ūcuate'echeja sani ch'u'upi cho'okaiuna pāi sa'navuā pa'inare vati peore eto saojanaa'me. ⁸Musanukonapi sani cu'amakarujē'e samanejū'u. Jā'ata'ni musanukona ju'veju ku'iñoachi'a sajū'u. Āujē'e samanejū'u. Turu cu'amajñaruā mañajaturujē'e samanejū'u. Kurijē'e samanejū'u. ⁹Cū'akorophe're ju'iju saijū'u. Kāñajē'e samanejū'u. Kāña sa'ñeju ju'ikāñajē'e samañe musanukona ju'ikāñaruāchi'a ju'iju ku'ijū'u —chinasom Jesús repau neenare. ¹⁰Ūcuarum Jesús jo'e i'kaasom repau neenare.

—Sani ku'iju vu'ejoopo tī'ani musanukonare chiina vu'ere canuka pa'ijū'u, tīcheja saichetu'ka. ¹¹Chekurum musanukona saicheja pa'inapi musanukonani cuaocuheju Dios ch'u'ojē'e asacuheto musanukona cū'akorophe're chū'isi'ere cha'ore tī'to to'jñojū eta saijū'u, pāipi ña repana cu'ache cho'osi'ere masia'ju. Dios pāi ūcuanukore chi'i ro'iumucuse tī'aru Sodom vu'ejoopona'me Gomorra vu'ejoopo pa'isinare ruā cu'ache ti'jñeja'm. Jā'ata'ni musanukona chū'vache asacuhesinare na'a ruā cu'ache ti'jñeja'm reparum. Ūcuarepaa'me jā'a —chinasom Jesús repanare.

¹²Jā'aja'ñe chū'una Jesús neena sani ku'iju pāipi repana cu'ache cho'oche'te ūhasoa'ju chini chū'vaasome. ¹³Ūcuachi'a vatire pāi sa'navuā pa'inare eto saosokaniasome repana. Ūcuachi'a ravu jū'inare u'chape'e-ra'kapi jmara'karuji ro've vasoasome repana repanare pāi.

Juan Pāi Okoro'veku'te vanisosi'ere kum

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴Ūcuarum Herodes pāi chū'uku Jesús cho'oche asaasom, Jesús cho'oche'te pāi jainuko masiju kuajuna. Jā'aja'ñere asa ija'che i'kaasom repau:

—Juan Pái Okoro'vesi'ku chu'upi chũ'uuna chuenisōsi'kupi jūni vajurani pa'icosomu jā'u. Jā'aja'ñejekuna Diochi'a cho'omasiche cho'omasicosomu repau —chiniasomu.

¹⁵Chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Aperumu Dios chu'o kuasi'kupi Elíapi jo'e vajurani pa'imū jā'u —chiniasome repana.

Jo'e chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Aperumu Dios chu'o kuasina kuasi'eja'che Dios chu'o kuaku'mū jā'u —chiniasome repana.

¹⁶Repana i'kasi'e asa Herodes ija'che i'kaasomu:

—Juancosomu repau. Aperumu chu'upi repau sījopu tusosōne chũ'uuna jūnisōsi'kuta'ni jo'e vajurani pa'icosomu jā'u —chiniasomu repau.

¹⁷⁻¹⁸Aperumu repau Herodes repau cho'jeu Felipe rūjoni Herodíani tua veja paakuna Juan asa, “Muche'u paako'te tua paaku Dios ũseche'te cu'ache cho'omu mu'u”, chiiu chu'vaasomu repau'te. Jā'aja'ñe chu'vakuna Herodes asa pe'rukū repau'te Juanre chēa curnameji quēo pāi chēavu'ena sa cuaol'ju chini chũ'uasomu.

¹⁹⁻²⁰Jā'ajekuna Herodías Juan i'kasi'ere asacuheasomo repau'te. Cuheko Juanre vanisochē chũ'ura chiniasomo repau. Jā'ata'ni Herodes ũseasomu. Repau Herodes Juanni vajuchuku ija'che cuasaasomu: “Repau Juan rua re'okū'mū. Cu'ache cho'oma'mū repau”, chiiu cuasaasomu. Ũcuachi'a Juan chu'vache'te asa, “¿Cho'oja'che chu'u? ¿Pāaja'ñe?”, chiiu cuasaasomu repau. Jā'ata'ni rua asara chiniasomu repau. ²¹Ũcuarumu Juanre vanisorumu churata'ni tī'aasomu Herodía'te. Herodes repau'te jīaa-siumucusejarumjekuna āure āura chini repau'te ja'me chũ'unana'me sōtaopāi chũ'unana'me pa'ipāi Galilea cheja canare soniasomu. ²²Reparumu fiesta'te cho'ojuna Herodías mamako repana āu āiruupuna kaka pāi jainuko nāju'te eta te'eo ujacha'iasomo. Jā'aja'ñe cho'okona ña Herodes rua pojasomu repau'te, repauna'me āu āina ũcuaja'che. Repaoni pojoku repau'te i'kaasomu repau.

—Mu'ure uache sēejū'u chu'ure. Mu'u sēēne ũcuuache īsija'mu chu'u mu'ure —chiniasomu. ²³Ũcuachi'a repau'te ija'che i'kaasomu repau:—Chu'u neechejña chu'u chũ'uku pa'ichejña joopojatu'ka īsija'mu chu'u mu'ure. Diopi ñakuna ũcuarepa chu'o i'kamū chu'u mu'ure —chiniasomu repau. ²⁴Chikuna eta puka'koni sēniasomo repau.

—¿Ũquere repau'te sēēja'ñe chu'u? —chiniasomo.

Chikona puka'ko ija'che i'kaasomo:

—Juan Pái Okoro'veku sījopu tusochē'te sēejū'u repau'te —chiniasomo puka'ko.

²⁵Chikona asa na'mi sani Herodes pa'iruupuna jo'e kaka ija'che i'kaasomo repau repau'te:

—Juan Pāi Okoro'vekũ sĭjopũ'te tũso cũnare'avana maña teana ra ĩsi-jũ'ũ chũ'ũre —chinasomo repao.

²⁶Repao sēēñe'te asaũna Herode'te rũa sumaneasomũ. Jã'ata'ni repaũ soicojñosina asajũ'te, “Ūcuarepare i'kamũ chũ'ũ”, chiisi'kũjekũ ũcuare ra ĩsia'jũ chini chũ'ũasomũ repaũ. Pãipi, “Joreũ'mũ iku”, chiimanea'jũ chini, repao sēesi'e ũsecuheasomũ repaũ. ²⁷Jã'aja'ñejekũna sōtao'te repavũ'e pē'jekaikũ'te, “Sani Juan sĭjopũ tũsojũ'ũ”, chiĩũ chũ'ũasomũ repaũ. ²⁸Chũ'ũũna pãĩ chēavũ'ena sani Juan sĭjopũ tũsocuha cũnare'avana maña ra romichĩioni ĩsiasomũ. ĩsiũna koo pũka'koni jo'e sa ĩsiasomo repao.

²⁹Ūcuarũmũ repaũ Juan neena pa'isina repaũ'te vanisos'i'ere asa pãĩ chēavũ'ena sani repava'ũre sa tãasome.

Pãĩ cinco milrepanare Jesús ãũ ãusi'ere kũamũ

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰Jã'a cho'o pi'nisirũmũ Jesús neena, repaũ saosina rani repana cho'o-si'ena'me repana che'chos'i'e peore kũaasome repaũ'te. ³¹Reparũmũ pãipi jairepanũko repana pa'ichejana rajũna ãũ ãicu'aasomũ repaũ'te Jesure, repaũ neenare ũcuachi'a. Jã'aja'ñe cho'ojũna Jesús repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Jũna, saũũ mai. Pãĩ peochejana sani jmamakarũ pũañũ —chinasomũ repaũ. ³²Ūcuarũmũ Jesús ũcuachejapi repaũ neenana'me choovũ tuni pãĩ peochejana chiara chekũkã'kona jēniasomũ. ³³Jã'ata'ni pãĩ jainũko vũ'ñajooopã chekũjooopã pa'ina Jesuni ña masijũ repara chekũkã'kona po'opi vũ'vũ pachu repana jē'ejachejana charo tĩ'aasome. ³⁴Chiara chekũkã'ko jēni tĩ'a manĩ Jesús, repaũ'te tuhasinare pãĩ ñaasomũ. Repana pãipi Dios chũ'o chũ'vaju cho'okainani peojũ ovejava'na kuirakũ'te peova'naja'ñe chũova'na pa'ijũna repanare Jesús ña oniasomũ. Repanani oiũ Dios chũ'o chũ'vaasomũ repaũ. ³⁵Ūcuarũmũ repaũ neena na'isocuhakũna repaũ'te sani ija'che i'kaasome:

—Na'isõcuhamũ ie. Icheja vũ'ñajooopãjē'e peomũ. ³⁶Jã'ajekũna inare pãĩ saojũ'ũ kueñe pa'ivũ'ñana ũcuachi'a vũ'ñajooopãna sani ãũre koo ãarũ —chinasome repana.

³⁷Jã'aja'ñe i'kanareta'ni Jesús i'kaasomũ repanare.

—Mũsanũkonapi ãũ ãujũ'ũ inare —chinasomũ repaũ.

Chikũna i'kaasome repana repaũ'te.

—¿Mai kurire're denariore're doscientorepare're sa pã koojani ra ãũ-janaa'ñe chũkũna inare? —chinasome repana.

³⁸Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—¿Ketopũpũã pãpũã paache mũsanũkona? Ñajajijũ'ũ —chinasomũ repaũ repanare.

Chikũna ñajani rani repaũ'te ija'che i'kaasome repana:

—Pāpuā, cincoreparuā, va'iva'na te'eka'chapava'narechi'a paame chukuna —chiniasome. ³⁹Ūcuarumu Jesús repanare pāi tachavuna te'ekuanuchi'a ruuajū chini chū'wasomu. ⁴⁰Chū'wuna pāi ūcuauko te'ekuanuchi'a ruuasome. Chekukuanupuā cienrepana, chekukuanupuā cincuentarepana ruuasome repana. ⁴¹Ruū ű'ijuna pā, cincoreparuāre va'iva'nare te'eka'chapava'nare mini cājikū cūnaumure űaku Dioni, “Re'orepamu Ja'ku”, chini repau neenani repa pāre tū'se űiasomu repau, ūcuaukore āua'jū chini. Va'iva'nare ūcuaja'che űiasomu repau, repanani āua'jū chini.

⁴²Pāi ūcuauko chajiche āniasome repa. ⁴³Jā'ata'ni repana āijuna cajejaisi'e pāna'me va'i docerepajū'ña sia maña timuasome repana Jesús neena. ⁴⁴Repa āu āisina pāi chekuruumu cinco milrepana na'a jainuko pa'icosome umupāichi'a kuēkueto.

Jesús oko sē'sevūji nuka ku'isi'ere kamu

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu: “Chū'ū inare pāi saochetū'ka mūsanukona choovu tuni chiara chekukā'ko cajoopo Betsaida vū'ejoopona charo jē'ejū pa'ijū'ū”, chiniasomu. ⁴⁶Repanare pāi sao pi'nisirumu Jesús aikūtina mūnisoasomu, te'eu Dioni sēsa chini. ⁴⁷⁻⁴⁸Jā'a cho'oto űami repau neena chuta'a chiara joorepapo'te jē'ejū paniasome. Repana saichejapi tutapi rache tutakuna ro'acu'aasomu repanare. Ūcuarumu Jesús po'o te'eu pa'ikūji űatacuhatona repanare űa chiara sē'sevūji nuka ku'iu tuha caraipi'raasomu.

⁴⁹⁻⁵⁰Jā'aja'ñe raiuna repana ūcuauko űa, kukuso vajučhūjū ija'che i'kajū ruu cuiasome, “iJū'isi'kūpi reko raimū ikū!”, chiijū. Jā'aja'ñe i'kajuna Jesús teana ija'che i'kaasomu:

—Jūjarekoñō paajū'ū. Jesua'mū chū'ū. Vajučhūmanejū'ū —chiniasomu.

⁵¹Repau Jesús choovu tukuna tutasi'e cuhasoasomu. Jā'aja'ñe cho'oūna ruu jñanoasome repana. ⁵²Jesús pāpuā cho'osi'e űasinata'ni repau pa'iche vesuasome repana, repau'te chuta'a masi cuasamanajējū.

Genesaret cheja pa'iva'nare jū'iva'nare Jesús vasosi'ere kamu

(Mt 14.34-36)

⁵³Ūcuarumu Jesús repau neenana'me chiaraji jēni Genesaret chejana tī'aasome. Tī'a choovu jūoasome repana. ⁵⁴Jūo maito repacheja pa'ina pāi Jesure teana űa masiasome. ⁵⁵Jā'ajekuna repana ūcuacheja pa'ivū'ñā űhinare jū'iva'nare vū'vū miiyani raasome. Repava'nare ra kāikāñā űhinare Jesús ku'ichejñana űhaasome. ⁵⁶Repau Jesús vū'ñajoopoā chekuruumu jmajoopuā chekuruumu űajoopoā chekuruumu po'ñare ku'iuana pāi jū'iva'nare repau pa'ichejana ra ma'a ru'tvūvūā űhaasome. Ra ija'che chiijū sēniasome repana: “Iva'na jū'iva'na mū'ū ju'ikāa pušo juhasiru'tū

chêseche jo'kajũ'ç, chêse vajua'ju", chiniasome. Ûcuarũmu repaña jũ'i-va'na repaũ ju'ikãa chêsesina ùcuanũko vajuasome.

Pãi rekoñoã cu'ache paache'te i'kamũ Jesús

(Mt 15.1-20)

7 ¹ Ûcuarũmu fariseopãina'me judíopãi che'chona Jerusalén raisinapi Jesús pa'ichejana saniasome repaña. ² Sani tĩ'a ñato Jesús neena te'ena judío aipãi chũ'ç jo'kasi'e cho'omarũ masi choamajũjñapi ãu añiasome. Jã'aja'ñe cho'ojuna fariseopãina'me judíopãi che'chona ña cu'ache i'kaasome repañare.

³ Repaña fariseopãina'me judíopãi ùcuanũko cu'are cuhejũ repaña aipãi chũ'ç jo'kasi'e cho'onaa'me. Charo jũjña masi choamaneni ãu ãimanaa'me repaña. ⁴ Ûcuachi'a ãu ïsicheja sani rani cuchamaneni ãu ãimanaa'me repaña judíopãi. Cu'are cuhejũ aperũmu repaña aipãi chũ'çsi'e chuta'a cho'ojũ pa'inaa'me repaña. Cũnaro'ro, cũnaroã, cũnare'a peore masi sosajũ pa'inaa'me repaña. Kãiko'ñajatũ'ka masi choanaa'me repaña, aipãi chũ'çsi'ere cho'ojũ.

⁵ Ûcuarũmu repaña fariseopãina'me judíopãi che'chona Jesure ija'che sēniasome:

—¿Je'se pa'ũna mu'ç neena mai aipãi chũ'ç jo'kasi'e cho'oma'ñe? Masi choamajũjñapi ãu ãime repaña —chiniasome repaña.

⁶ Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repañare:

—Aperũmu Dios chũ'o kuasi'kũ Isaías musanũkona sē'sevũchi'a re'oja'che pa'ijachere kuakũ tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Jã'ana Israel jojósina, “Mu'çre cuasajũ vajũchũme chũkũna”,
chiime chũ'çre.

Jã'ata'ni repaña rekoñoã chũ'çre cuasamanaa'me repaña.

⁷ Ûcuachi'a chũ'çre cuasajũ pojojũ cho'ochēja'che sē'sevũchi'a peoche cho'onaa'me repaña.

Rupũ repaña cuasajũ chũ'ũñechi'a che'chonajejũ chũ'çni cuasamarũ jorenaa'me repaña,

chiiũ tocha jo'kaasomũ Isaías. ⁸ Dios chũ'ç jo'kasi'ere jachajũ cho'omarũ rupũ pãi cuasajũ chũ'ũñechi'a cho'ojũ pa'inaa'me musanũkona.

⁹ Musanũkona aipãi cuasajũ chũ'ç jo'kasi'ere cho'oũu chiijũ Dios chũ'ç jo'kasi'e cho'omanaa'me musanũkona. ¹⁰ Aperũmu Moisés ija'che chũ'ç jo'kaasomũ:

Mũja'kũpãi ña kũkũjũ pa'ijũ'ç musanũkona,
Ûcuachi'a,

Mũja'kũpãi cu'ache i'kamanejũ'ç.

Jã'aja'ñe i'kanare vanisõñe pa'imũ, cu'ache i'kasi'e ro'ç, chiiũ chũ'ç jo'kaasomũ. ¹¹⁻¹² Musanũkonata'ni chekũnare ija'che chũ'çnaa'me: “Mai ja'kũpãire ija'che i'kato re'omũ: ‘Ja'kũpãi, musanũkonare ïsira'asi'e

chũ'u paache corban'me. Jã'ajekũna musanũkonare kuiracu'amũ', chiito re'omũ. Jã'aja'ñe i'kanare pũka'kũpãi kuirache peomũ", chiinaa'me musanũkona. ("Corbán" chini "Diore ïsijachea'me" chiimũ.) ¹³ Musanũkona Dios chũ'u jo'kasi'e jachanajeju jã'aja'ñe chũ'ũme, pãipi rupũ musanũkona cuasaju chũ'ũñe'te cho'oju paaru chini. Cheke ũcuajamãñaruã cu'ache cho'oju pa'inaa'me musanũkona —chiniasomũ Jesús repanare.

¹⁴ Chini Jesús pãi jo'e soni rao ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chũ'u i'kache asa chẽa masijũ'u musanũkona ũcuanũko. ¹⁵ Pãi ãu ãiñeji repana rekoñoã cu'ache cho'omanaa'me. Repana cu'ache cuasani'ta'ni cu'ache cho'ome rekoñoã. ¹⁶ Chũ'u i'kache asa chẽaũana ũcuanũko asa chẽajũ'u —chiniasomũ Jesús repanare.

¹⁷ I'kacuha pãi jo'ka mua vũ'ena kakaasomũ Jesús. Kaka pa'ũna repau neena repau chũ'vasi'ere asavesũju sēniasome repau'te, masi kũaa'kũ chini. ¹⁸⁻¹⁹ Sētena ija'che i'kaasomũ repau:

—¿Musanũkona ũcuaja'che chũ'u i'kasi'e asavesũche? Pãiu ãu ũcuauache'te ãni cũtarũna mevo jmamakaru paa sējosõmũ. Rekocho kakamaũna repau rekochota'ni cu'ache cho'oma'mũ —chiniasomũ Jesús.

Jã'aja'ñe i'kakũ, "Ãu ũcuauache ãire'omũ pãi", chiniasomũ Jesús. ²⁰ ũcuarũmũ Jesús jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Pãi cu'ache cho'ona repana rekoñoã cuasache cu'ache cho'ome. Cu'ache cuasanajeju repana rekoñoã cu'ache paame. ²¹ Pãi te'ena repana rekoñoã cu'ache cuasaju cu'ache cho'ome. Chekũna romineeju chekũna mũneeeju cu'ache cho'ome. Chekũna põse ñaasõme. Chekũna pãi vanisõme. ²² Chekũna repana pa'imanare ja'me kãime. Chekũna, pãi neemajũaruãre tua paauache ñame. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'ome. Chekũna joreme. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'oju jũvoma'ñe si'ache vajũchũache cho'onaa'me. Chekũnare pãi re'oja'che ti'jñeto pe'rume. Chekũna cu'ache i'kame chekũnare. Chekũna pãi chekũnare cuheju, "Chũ'uchi'a re'okũ'mũ", chiime. Chekũna tĩñe cuasame. ²³ Pãi jã'aja'ñe cuasaju cho'onapi cu'ache paame rekoñoã, Diopi ñato —chiniasomũ Jesús.

Judío peokoji Jesure cuasasi'ere kũamũ

(Mt 15.21-28)

²⁴ ũcuarũmũ Jesús ũcuachejapi eta Tiro vũ'ejoopona'me Sidón vũ'ejoopo pa'ichejana saniasomũ. Sani tĩ'a repacheja pa'ivũ'ena kakaasomũ repau, kati te'eũ pasa chini. Jã'ata'ni katicu'aasomũ repau'te. ²⁵⁻²⁶ Sani tĩ'auña repacheja pa'iko Sirofeniciapãio asa repau pa'ivũ'ena mua kaka repau'te ti'jñeñe ro're pũũ ñuniasomo. Ñũ'io repau'te rua i'kaasomo repau, mamako'te pa'ikũni vatini eto saokaaũ chini. ²⁷ Sēeona Jesús i'kaasomũ.

—Pãipi chĩiva'na ãiñe'te ãure tua jamuchaire ãuto cu'amũ. Pãi repana chĩiva'nani charo ãu ãume —chiniasomũ.

²⁸Chikuna repao i'kaasomo.

—Ūcuarepaa'me jā'a, Pāi Ūcuanukore Paaku. Jā'ata'ni pāi chīiva'na āiju pu'che to'jñosimajñarũare āime jamuchai —chiniasomo repao.

²⁹Chikona Jesús jo'e i'kaasomu repao'te.

—Rua masi i'kamo mu'u. Jā'aja'ñe cuasako i'kaona mu'ure re'oja'che cho'okaija'mu chu'u. Mu'u vu'ena col'ijũ'u. Mu'u chīiva'o sa'navu pa'isi'ku vati eta sanisōcuhasi'ku'a'mu —chiniasomu Jesús repao'te.

³⁰Jā'aja'ñe i'kauna vu'e col'i ñato chīiva'o kāiko'are ūhio paniasomo, vatipi aperumu repao'te pa'isi'ku eta sanisouna.

Cājo asamau chu'ojé'e cutuma'ñe pa'ikú'te Jesús vasosi'ere kuumu

³¹Ūcuarumu Jesús Tiro vu'ejoopo pa'ichejapi sani Sidón vu'ejoopo carani jo'e Decápolis cheja pa'ijooopā carani Galilea chiarana sani tī'aasomu.

³²Sani pa'iuna repau pa'ichejana pāi chekunapi cājo asamau chu'ojé'e cutuma'ñe pa'ikú'te ra, “Ikure chēa vasojũ'u”, chiniasome. ³³Chitena Jesús repau'te jũ'ikú'te pāi peochejana juha sa repau muoñoōpi jũ'ikú'te repacājo pa'iche suānicuha repau coopi tutu jũ'ikú'chemeñona noasomu.

³⁴Jā'aja'ñe cho'ocuha umure ñaku rua chu'e muo jũ'ikú'te i'kaasomu repau. “iEfata!”, chiniasomu. (“Efata” chini “Vatajũ'u” chiimu hebreo chu'o.)

³⁵Jā'aja'ñe i'kauna jũ'ikú' cājo ta'pisi'e ūcuate'erumu repau chemeño asoma'ñe i'kasi'chopi care'ouna asoche cutuasomu repau. ³⁶Repau'te vasocuha reparare i'kaasomu Jesús. “Chu'u ikure vasosi'e chekunare kumanejũ'u”, chiim ūseasomu repau. Jā'ata'ni Repauji na'a rua, “Kumanejũ'u”, chiito na'a rua chekunare kuaasome repa. ³⁷Jesupi jā'aja'ñe cho'ouna repa pāi ña jñano ija'che i'kaasome:

—Jesús rua si'ache re'oja'che cho'okú'mu. Repauji cho'ouna cājo asamanesina chura asame. Ūcuachi'a repauji cho'ouna chu'o cutumanesina chu'o cutume chura —chiniasome repa.

Pāi cuatro milrepanare Jesús āu āusi'ere kuumu

(Mt 15.32-39)

8 ¹Ūcuarumu pāi jainuko Jesús pa'ichejana sani chi'i pa'ijuna āu si'asoasomu reparare. Jā'ajekuna Jesús repau neenare soni rao ija'che i'kaasomu:

²—Inare pāi repa rasi'e āu āni si'asō āiñejé'e peova'napi chu'una'me choteumucujña pa'ijuna oimu chu'u. ³Āu āimava'nani repa vu'ñana saoto repa saijũ āucuhana phā'phasō ai jñunisōjanaa'me. Te'ena rua so'ñapi rianasome —chiniasomu repau.

⁴Chikuna repau neena i'kaasome.

—Icheja pāi peochejajeku āu āiñejé'e peomu. ¿Je'se chukuna āu jñaa āujanaa'ñe inare pāi? —chiniasome. ⁵Chitena Jesús ija'che sēniasomu reparare:

—¿Jetorɸɸɸã pã paache mʉsanɸkona? —chinasomɸ repaɸ.

Chikɸna i'kaasome repana.

—Pãɸɸã sieterepaɸɸã paame chɸkɸna —chinasome.

6 Ũcuarɸmɸ Jesús asa pãipi chejana pɸɸa'jɸ chini chɸ'ɸasomɸ. Pɸɸ-rena Jesús repa pãɸɸã sieterepaɸɸãre mini cãjikɸ Dioni, “Re'orepamɸ”, chini repaɸ neenare tɸ'se ïsiɸna repana pãi ũcuanɸkore ãuasome repana. 7 Ũcuachi'a repaɸ neena chiacha va'i te'eva'nare paajɸna Jesús repava'nare mini cãjikɸ Dioni, “Re'orepamɸ”, chinasomɸ. Chini chɸ'ɸasomɸ, repaɸ neenari pãire ũcuanɸkore ãua'jɸ chini.

8 Pãi ũcuanɸko chajichechi'a ãniasome repa. Repana ãijɸna cajejaisi'e sieterepaɸɸã sia maña timuasome repana Jesús neena. 9 Repa ãu ãisina pãi chekɸɸmɸ cuatro milrepana pa'icosome, ɸmɸpãichi'a kuẽkueto. Jã'a cho'o pi'nisirɸmɸ Jesús repanare pãi saosoasomɸ. 10 Saocuha repaɸ neenana'me choovɸji tuni Dalmanuta chejana jẽniasomɸ repaɸ.

Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoa'kɸ chini

fariseopãi sãesi'ere kɸamɸ

(Mt 12.38-39; Mt 16.1-4; Lc 11.16, 29)

11 Ũcuarɸmɸ fariseopãi Jesús pa'ichejana rani ke'reasome repaɸ'te. “Dios raomanesi'kɸa'mɸ ikɸ”, chini cuasanajejɸ, repaɸni cu'ache cho'oɸu chini,

—Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojɸ'ɸ chɸkɸna'te —chinasome repana. 12 Jã'aja'ñe chitena Jesús repaɸ rekocho rɸa sɸma'ñe pa'ia ija'che i'kaasomɸ repanare:

—Ina pãi chɸ'ɸre, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojɸ'ɸ chɸkɸna'te”, chiime, chɸ'ɸ pa'iche'te masiñu chini. Jã'ata'ni cho'o ñomanaja'mɸ chɸ'ɸ repanare. Ũcuarepaa'me jã'a —chinasomɸ Jesús.

13 Chini repanare jo'ka jo'e choovɸji tuni chiara chekɸkã'kona jẽniasomɸ Jesús repaɸ neenana'me.

Fariseopãi cu'ache che'choche'te kɸamɸ Jesús

(Mt 16.5-12)

14 Ũcuarɸmɸ Jesús neena chiara jẽ'eju, “Pã cavesɸ ranisõsinaa'me mai”, chinasome sãiñechi'a. Pãɸ te'epɸ paaasome repana choovɸ. 15 Jã'aja'ñe cuasajɸ i'kajɸna Jesús repanare ija'che chɸ'vaasomɸ:

—Ñarepajɸ'ɸ. Fariseopãina'me Herodes pã saucheja'chere ñajɸ che'chemanejɸ'ɸ —chinasomɸ. 16 Chikɸna repaɸ neena sãiñechi'a i'kaasome.

—Maipi pãre ramanerena jã'aja'ñe i'kacosomɸ ikɸ maire —chinasome repana. 17 Jesús repana sãiñechi'a cutuche'te masikɸ ija'che i'kaasomɸ:

—¿Je'se pa'iaɸna mʉsanɸkona pã peoche'te cuasajɸ cutuche? Mʉsanɸkona chuta'a masi cuasamarɸ asavesɸme. Chɸ'ɸ che'chosi'e mʉsanɸkona

rekoñoã chuta'a tĩ'ama'mũ. ¹⁸Mũsanũkona ñakocaã paanata'ni ñama'me. Ûcuachi'a cãjo paanata'ni asama'me. ¿Chũ'ũ cho'osi'e cuasama'ñe mũsanũkona? ¹⁹Aperũmũ pã cincoreparũãchi'a mũmũpãi cinco milrepanare ãukũna cajejaisi'e, ¿jetorũjũ'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ Jesús repanare.

Chikũna,

—Docereparũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²⁰Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Ûcuachi'a pã sietereparũã pãi cuatro milrepanare chũ'ũ ãukũna cajejaisi'e, ¿jetorũjũ'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ repaũ repanare.

Chikũna,

—Sietereparũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²¹Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ.

—¿Chuta'a asavesũche mũsanũkona? —chiniasomũ repaũ repanare.

Na'ava'ũni Betsaida cheja cakũni Jesús vasosi'ere kuamũ

²²Ûcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me Betsaida vũ'ejoopona mani tĩ'aasomũ. Tĩ'aũna pãi na'ava'ũni Jesús pa'ichejana ra rũa i'kaasome, repava'ũni vasoa'kũ chini. ²³Sẽtena Jesús repava'ũre vũ'ejoopo ru'tũvana jũtũna chẽa juha saasomũ. Sa repaũ ñakocaãna coo tutucuha repaũ ca'nivũna jũjũnari jakũ, “¿Ûquere ñakũ mũ'ũ?”, chiniasomũ repaũ. ²⁴Chikũna ñakũ ija'che i'kaasomũ:

—Pãire ñamũ chũ'ũ. Ñakũ'teta'ni sũkiũũãja'ñe ñoñe pãi ku'ime —chiniasomũ repaũ.

²⁵Chikũna Jesupi jo'e repaũ ñakocaãna jaũna repaũ jo'e ñato churata'ni peore re'oja'che ñoasomũ. Re'ojañakocaã care'oasomũ repaũ'te.

²⁶Care'oũna Jesús repaũ'te vũ'ena saokũ ija'che i'kaasomũ:

—Vũ'ejoopo saima'ñe mũ'ũ vũ'ena rũhiñe saijũ'ũ. Chũ'ũ mũ'ũre vasosi'e chekũnare kuamanejũ'ũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Pedro, “Dios Raosi'ku'a'mũ Jesús”, chiisi'ere kuamũ

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷Jã'a cho'ocuhasirũmũ Jesús repaũ neenana'me Cesarea de Filipino vũ'ejoopo kueñe cajoopoãna sani tĩ'a ku'iũ Jesús repaũ neenare ija'che sũniasomũ:

—Pãi chũ'ũ pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ. ²⁸Sẽkũna ija'che kũaasome repana:

—“Juan, Pãi Okoro'vesi'kũcosomũ jã'ũ”, chiime pãi chekũna mũ'ũre i'kani. Chekũna, “Aperũmũ pa'isi'kũ Elíaa'mũ jã'ũ”, chiime mũ'ũre. Jo'e chekũna, “Aperũmũ Dios chũ'o kũasi'kũpi jũnisõsi'kũpi jo'e vajũrani

pa'imũ jā'ũ", chiime mũ'ũre —chiniasome repana. ²⁹Chitena Jesús jo'e ija'che sēniasomũ repanare:

—Mũsanũkonaj'e chũ'ũ pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ. Chikũna asa Pedroji ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Pāi ũcuarũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ mũ'ũ —chiniasomũ.

³⁰Ūcuarũmũ Jesús repaũ neenare chũ'ũasomũ, repaũ pa'iche'te chekũnani kuamanae'jũ chini.

Repaũ chuenisojachere kuamũ Jesús

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹Ūcuarũmũ Jesús repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũ Dios Raocojĩnosi'kũ rũa asi cho'ocojĩnoja'mũ. Ūcuachi'a judío ainana'me judío phairipāi chũ'ũnana'me judíopāi che'chona chũ'ũni cuhejũ vanisõñe chũ'ũjanaa'me. Vanisõ tãcojĩnosi'kũta'ni choteumucujĩnana jo'e vajũraija'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ repanare. ³²Jā'a Jesús repaũ neenare te'erũhiñe kũasomũ. Jesupi jā'aja'ñe kũaũna asa Pedro repaũ i'kache'te asacuhekũ repaũ'te chekũna pāi peochejana juha sa ija'che i'kaasomũ:

—Jā'aja'ñe i'kamanejũ'ũ mũ'ũ —chiniasomũ. ³³Jā'aja'ñe i'kaũna asa Jesús Pedro i'kache'te asacuhekũ repaũ neenani chũri ñakũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati ai cuasacheja'che cuasakũjekũ chũ'ũre ja'me pa'ima'ñe saijũ'ũ mũ'ũ. Pāi Dios cuasacheja'che cuasamanaa'me. Mũ'ũ ũcuaja'che Dios cuasacheja'che cuasama'kũa'mũ —chiniasomũ repaũ.

³⁴Ūcuarũmũ Jesús repaũ neenare pāi chekũnana'me soni rao i'kaasomũ.

—Mũsanũkonapi chũ'ũ neena paũ chini mũsanũkonare cho'ũache ũhasõ chũ'ũ chũ'ũñe'te si'aumucujĩna cho'oju pa'ijũ'ũ. Chũ'ũre cuasana-jejũna chũ'ũre cho'ũcheja'che vanisõñũ chiijanaa'me pāi mũsanũkonare. Pāi mũsanũkonare jā'aja'ñe cho'oũni chiiche asanjẽ'e chũ'ũre cuasache ũhasõmanejũ'ũ. ³⁵Chuenisõñe'te vajũchũjũ repana asa chēasi'ere Dios chũ'ore ũhasõni repana jũnisõsirũmũ vati toana sani uujanaa'me. Jā'ata'ni, “Pāi chũkũna'te vanisõñũ chiitojẽ'e Jesure ũcuasajũ Dios chũ'o chũ'vajanaa'me chũkũna”, chiisina repana jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. ³⁶⁻³⁷Pāi cu'amajñarũ si'ache paanapi chũ'ũre cuasamaneni, repana jũnisõsirũmũ vati toana sani ũcuana paacheji ro'i eta Dios pa'ichejana saicu'amũ. ³⁸Pāi chũ'ũre cuasanata'ni chekũnani irũmũ pa'ijũ cu'ache cho'onani vajũchũjũ, “Jesure cuasamanaa'me chũkũna. Ūcuachi'a Repaũ chũ'ojẽ'e vesũnaa'me chũkũna”, chiime masinata'ni. Jā'aja'ñe i'kasinare rũa cu'ache ti'jñeja'mũ, na'a pa'isirũmũ chũ'ũ, Dios Raosi'kũ, cũnaũmũ mũisi'kũpi chejana jo'e cajerũmũ. Reparũmũ chũ'ũ Ja'kũ Dios ko'sija'icheja'che ko'sija'ũ

cajeja'mu chü'u Ja'ku neena ángelena'me. Caje já'aja'ñe i'kasinare chü'u ücuaja'che, “Inare pāi vesumu chü'u”, chiija'mu —chiniasomu.

9 ¹Ücuarumu Jesús repanare pāi jo'e i'kaasomu.

—Musanukona icheja chü'ure ja'me pa'ina chuta'a jünisōma'ñe pa'irumuna chü'u Dios Raosi'kupi pāire masi chü'ukuna ñajanaa'me. Ücuarepaa'me já'a —chiniasomu.

Rua ko'sija'iu Jesús carūhisi'ere kuumu

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

²Seirepaumucujña pa'isirumuna Jesús aiküti rua umu nukakütina müü Pedro'te Santiago'te Juanre já'anarechi'a müaasomu. Müni pa'ijü Jesús tiiüja'iu carūnisoasomu. ³Repau ju'ikāña ücuaja'che rua poko'sijakāña carūnisoasomu. Pāi kāña choanare te'eu'terejē'e rua choatojē'e repau kāñaja'ñe pojakāña choacu'amü. ⁴Ücuarumu Jesús neena ñato aperumu pa'isina Moisen'a'me Elías Jesuna'me pa'ijü chü'ore cutujü paniasome. ⁵Jā'aja'ñe pa'ijuna ña Pedroji Jesure i'kaasomu.

—Masiü, maipi ichejare pa'ijuna rua re'omu. Vü'ñaruü chotevü'ñaruü cho'okañu chiime chükuna, mü'u vü'eruna'me Moisés vü'eruna'me Elías vü'erü —chiniasomu Pedro repau'te.

(Mr 9.5)

⁶ Repana Jesús neena kũkũsojũ masi cuasavesũkũ Pedroji jā'aja'ñe i'kaasomũ Jesure.

⁷ Ũcuarũmũ repana nukachejana pikopi caje ta'pisoũna piko sa'navũji chũ'o i'kache asoasomũ repanare.

— Iku chũ'u chĩi chũ'u oiũ paakũ'mũ. Repau chũ'ore asajũ pa'ijũ'u mũsanũkũna —chiiche'te asaasome.

⁸ Ũcuarũmũ repana teana si'acakã'l'jño ñato Jesús te'eu nukaaasomũ; chekũna te'eũjẽ'e peoasome.

⁹ Repana aikũti cajerũmũ Jesús ija'che i'kaasomũ repanare: “Diopi ñokũna mũsanũkũna irũmũ ñasi'e chũ'u Dios Raosi'kũ jũnisõ vajũraisi-rũmũjatũ'ka chekũnare te'eu'terejẽ'e kũamanejũ'u”, chiniasomũ repau.

¹⁰ “Kũamanejũ'u”, chiisi'ejekũna kũama'ñe pa'ijũ repanachi'a masijũ paniasome. Jã'ata'ni repau, “Jũnisõ jo'e vajũraija'mũ”, chiisi'ere masi asa-vesũjũ, “¿Je'se chiikũ jã'a?”, chiijũ sãĩñechi'a cutujũ paniasome repana.

¹¹ Reparũmũ Jesure ija'che sãniasome repana:

— ¿Je'se pa'ĩũna maire judiõpãi che'chona, “Dios raoja'mũ chiicojñokũ chuta'a raimarũmũ Elíapi charo raija'mũ”, chiijũ che'choche? —chiniasome. ¹² Chitena Jesús i'kaasomũ.

— Repana che'choche ũcuarepa'a'me. Elíaa'mũ charo rani peore si'ache mamare care'vajau. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e chũ'u Repau Rao-si'kũ pa'ijachere kũakũ ija'che chiimũ:

Dios Raojaure pãĩ cuhejũ cu'ache cho'ojanaa'me, chiimũ. ¹³ Jã'ata'ni chũ'u mũsanũkonare Elías ranicuhasi'kũa'mũ chiimũ. Rani pa'ĩũna pãĩ repanare uache cu'ache cho'osinaa'me repau'te. Jã'aja'ñe kũamũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e. Repau'te cho'osi'eja'che cu'ache cho'ojanaa'me pãĩ chũ'ure Dios Raosi'kũre —chiniasomũ Jesús.

Chĩiva'ure vatire paava'ũni Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Ũcuarũmũ repana Jesuna'me aikũti mũsina repau neena mũmanesina nukachejana caje tĩ'aasome. Caje tĩ'a ñato pãĩ jainũko paniasome. Ũcuachi'a judiõpãi che'chona te'ena paniasome. Pa'ijũ Jesús neenani ke'rejũ paniasome repana. ¹⁵ Ũcuarũmũ repana pãĩ ũcuauũko Jesure ña kũkũ vũ'vũasome repaũni pojoũũ chini. ¹⁶ Ũcuarũmũ Jesús repanare pãĩ ija'che sãniasomũ:

— Chũ'u neenare, ¿ũquere cutuche mũsanũkũna? —chiniasomũ.

¹⁷ Chikũna repanare pãĩ ja'me pa'ikũji Jesure i'kaasomũ.

— Masiũ, chũ'u chĩiva'ure mũ'ũni ramũ chũ'u. Vatire chũ'o cutuche ũsekũni paamũ iva'u. ¹⁸ Vatipi si'arũmũ chẽa paakũna iva'u chejana tãni vẽ've curukũ coo rũa raokũ cõjire asoche ãiũ ca'nivũ jũjau quẽkemũ. Iva'ure ra mũ'u neenani i'kasi'kũa'mũ chũ'u, vatini eto saokaaru chini. Jã'ata'ni eto saovesusinaa'me repana —chiniasomũ.

19 Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Musanukona pāi irumu cana chu'ure masi cuasama'me. ¿Keekerumu musanukona tiiñe cuasache ñaku pa'iche chu'u? —Jā'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana rajū'u mu'u chīiva'ure —chiniasomu repau.

20 Chikuna Jesuni chīiva'ure raasome repana. Rarena vati Jesuni ña cho'okuna chīiva'u raa kurukuruku chejana jūni tāni po'nuu ku'iu chu'opo raa coo raoasomu repava'u.

21 Jā'aja'ñe cho'okuna ña Jesús chīiva'u puka'kure ija'che sēniasomu: —¿Keekerumu iku vatire paaku? —chiniasomu.

Chikuna puka'ku i'kaasomu repau'te.

—Chīirumuna paava'ua'mu. 22 Vatipi iva'uni vanisōra chini chēa paaku chū'ukuna chekurumu toana tāiu chekurumu chiachana tāiku'mu iva'u. Mu'upi cho'omasini chukuna'te oia cho'okajjū'u —chiniasomu. 23 Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Mu'u chu'ure cuasato vasokaija'mu chu'u ikure. Pāi chu'ure cuasana peore cho'okaimu Dios repanare —chiniasomu. 24 Jā'aja'ñe chikuna vatire paaku puka'ku űjachu'opi cuiku i'kaasomu.

—Mu'ure cuasamu chu'u. Jā'ata'ni chuta'a cuasache karamu. Cho'okajjū'u chu'ure. Chu'u rekocho mu'ure na'a raa cuasara chiimu chu'u —chiniasomu repau. 25 Ūcuarumu Jesús repau nukachejana pāipi jainuko chi'ijuna vatire cho'oche űseku ija'che i'kaasomu:

—Vati, mu'ure chū'umu chu'u, chu'o cutuűseku cājo asache űseku'te. Chīiva'ure jo'ka eta saijū'u. Ai sani jo'e rani kakamanejū'u mu'u repava'ure —chiniasomu Jesús repau'te vatire.

26 Jesupi jā'aja'ñe chū'umuna vati raa cuiku repauni cho'okuna raa kurukuruasomu. Vatipi jā'aja'ñe cho'ocuha repau'te eta sanisōna jūnisosiva'uja'iu ñokuna ña repana pāi jainuko, “Jūnisōcuhasiva'ua'mu iva'u”, chiniasome. 27 Chiisi'eta'ni Jesús repau jūtuna chēa vno nukoasomu repau'te vatire paasi'kure.

28 Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús vu'ena kaka pa'iana repau neena repau'te te'eu'te sēniasaasome.

—¿Je'se pa'iana chukuna'te vatire eto saocu'au? —chiniasome.

29 Chitena i'kaasomu repau.

—Vati ikure chīiva'ure pa'isi'kujanare Diore cuasaju űu āima'ñe Repau'te raa sēnarechi'a eto saore'omu —chiniasomu Jesús repanare.

Repau chuenisojachere jo'e kuamu Jesús

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Ūcuarumu Jesús repau neenana'me jā'achejapi sani Galilea cheja canukama'ñe ku'iju paniasome. Repau neenare che'chora chini Jesús repana saijacheja chekunare kuama'ñe saiu ija'che che'choasomu repa-

nare: “Chũ'ure Dios Raosi'kũre cuhena pãi cu'ache cho'oa'ju chini chẽa chekũnani jo'kajanaa'me. Jo'karena chũ'ure vanisõjanaa'me repana pãi. Vanisõ tãcojñosi'kũta'ni choteumucujñana jo'e vajũraija'mũ chũ'ũ”, chiũ che'choasomũ repaũ repanare. ³²Jã'ata'ni repaũ i'kache asavesũasome repana. Asavesũnata'ni repaũ'te Jesure s̃evajũchũasome repana.

Jesús neena, “¿Neepe mai na'a rũa masiche?”, chiisi'ere kũamũ

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³Ûcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me sani Capernaum ṽe'joopo tĩ'a ṽ'ena kakaasome repana. Kakasirũmũ Jesús ija'che s̃eniasomũ repanare: —Mai icheja rairũmũ, ¿ũquere cuture m̃sanũkona? —chiniasomũ repaũ repanare.

³⁴Chii'tota'ni kũavajũchũju i'kamaneasome repana repaũ'te. Repana rairũmũ ija'che s̃aiñechi'a cutuasome repana: “Mai icheja pa'ina, ¿neepi na'a rũa masiche?”, chiijũ paniasome. ³⁵Ûcuarũmũ Jesús pũũ ñũ'iu repaũ neenare docerepanare soni rao ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãiu chekũnare chũ'ũra chini aperũmũ chũ'ũma'kũ pa'icheja'che pa'iu chekũnare cho'okaiũ paau. Jã'aja'ñe cho'oni, “Rũa vesũmũ chũ'ũ”, chini chekũnani cho'okaiũ che'chesõũna chekũnare chũ'ũre'oja'mũ repaũ'te —chiniasomũ repaũ. ³⁶Ûcuarũmũ Jesús chĩiva'ũre juha ra, repana pãi chenevũna nũko repava'ũre mini cajokũ ija'che i'kaasomũ repaũ neenare:

³⁷—Pãi chũ'ũre masi cuasana chĩiva'nare ikũjava'nare pojona chũ'ũre ùcuaja'che pojome. Pãi chũ'ũre pojona chũ'ũrechĩ'a pojoma'me. Chũ'ũre Raosi'kũre ùcuaja'che pojome repana —chiniasomũ repaũ.

Maire cu'ache cho'omana pojojũ re'oja'che cho'okaimaire

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸Ûcuarũmũ Juan Jesure ija'che i'kaasomũ:

—Masiũ, chekũre pãiu'te pãi sa'navũã pa'inare vati eto saokũ'te ñasi-naa'me chũkũna. “Jesupi chũ'ũkũna cho'omũ chũ'ũ”, chiniasomũ repaũ vatire eto saoni. Jã'aja'ñe cho'õũna ña, ùsejũ repaũ'te i'kasinaa'me chũkũna, maire ja'me cho'okaima'kũjekũna —chiniasomũ repaũ.

³⁹Chikũna asa Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Jã'aja'ñe cho'onare ùsemanejũ'ũ. Pãi Diochi'a cho'omasiche cho'oni, “Jesupi chũ'ũkũna cho'omũ chũ'ũ”, chiime. Jã'aja'ñe cho'ojũ i'kana chũ'ũre cu'ache i'kama'me. ⁴⁰Pãi maire cuhemana maire ja'me cho'okainaa'me. ⁴¹Ûcuachi'a pãi ùcuauakũji m̃sanũkonare chũ'ũ neenare, “Inare Cristo neenajejũna re'oja'che cho'okaimũ chũ'ũ”, chini re'oja'che cho'okaiũ oko te'ero'rorũchi'a ùkuatojẽ'e Diopi ro'ija'mũ repaũ'te. Ûcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Pāi rūhiñe cuasamana cu'ache cho'oche'te kuamũ

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

42 Ūcuarũmũ Jesús Juanre jo'e i'kaasomũ.

—Chĩiva'na cuasacheja'che chũ'ũre cuasakũni te'eũ'te cu'ache chũ'va-ku'te pāipi ija'che cho'oto na'a re'ora'amũ: Repaũ chuta'a chũ'ũ neeva'ũre cu'ache chũ'vamarũmũna toacũnapũji rũa ẽjarũji pāipi repaũ cavũna jepo vẽe chiarana tũ rũoru na'a re'ora'amũ repaũ'te. Jã'aja'ñe cho'oma'to ũcua pa'ĩũ chũ'ũ neeva'ũre cu'ache chũ'vaũna Diopi repaũ cu'ache cho'osi'e ro'ĩre chũ'ũto na'a rũa cu'ache pa'ija'mũ repaũ'te. 43 Mũ'ũ jũtũpi chekũni cu'ache cho'oni tũsosõjũ'ũ repajũtu. Na'a re'omũ te'ejũtu paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jũture jã'aja'ñe cho'omaneni peore paakũta'ni ũcua jũtũpi jo'e cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana chachocu'atoana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'ũ. Na'a cu'amũ jã'a. 44 Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe uukũ pa'itooa'me. 45 Ūcuaja'che mũ'ũ cũ'apũji chekũni cu'ache cho'oni tũsosõjũ'ũ repacũ'apũ. Na'a re'omũ te'ecũ'apũ paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jã'aja'ñe cho'omaneni peore paakũta'ni ũcua cũ'a-pũji jo'e cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana chachocu'atoana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'ũ. Na'a cu'amũ jã'a. 46 Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe uukũ pa'ikũ'mũ. 47 Ūcuaja'che mũ'ũ ñakovaji ñakũ cu'ache cho'oni ñakova'te rutasõjũ'ũ. Na'a re'omũ te'eñakova paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jã'aja'ñe cho'omaneni ñakocaã peore paakũta'ni ũcuañakovaji ñakũ cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'ũ. Na'a cu'amũ jã'a. 48 Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe ai uukũ pa'ikũ'mũ.

49 Aperũmũ Dioni pojoju pāi va'iva'nare vani ĩsiasome. Repava'nare vani ũhapi chu'chuasome. Ūha chu'churu na'a re'omũ jã'a. Dios ũcuaja'che ũha chu'chucheja'che Repaũ'te cuasanani pa'ivesache ti'jñeto te'eñoã ũsema'mũ. Jã'ajekũna na'a rũa re'oja'che pa'imasijanaa'me repa. 50 Ūha sãija'ĩũ rũa re'omũ. Jã'ata'ni ũhapi sãija'ñepi si'ašõru, ẽje'se cho'ojanaa'ñe pāi, ũhapi sãijaaũ chini? Jo'e sãija'ñe cho'ocu'amũ repa. Ūcuaja'che mũsanũkona re'oja'che pa'ijũ chekũnare pojoto re'omũ. Re'oja'che cho'oche'te jo'kasõni ũha sãija'imaaũ cu'acheja'che cu'ame —chiniasomũ repaũ.

Rũjoromi sējoma'ñe paache'te chũ'vamũ Jesús

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 1 Ūcuarũmũ Jesús Capernaum vũ'ejoopo pa'isi'kũpi Judea chejana saiũ Jordán chiacha ũsũũ mũikã'kona jẽni tĩ'aasomũ. Tĩ'aũna pāi repaũ'te jo'e chĩ'rena si'arũmũ pāi che'chokũjekũ jo'e che'choasomũ repanare.

²Ūcuarum̄ fariseopāi te'ena Jesús pa'ichejana sani ija'che i'kajū sē-niasome repau'te, tīiñe i'kauna repauni chēa cu'ache cho'oñu chini:

—¿Pāiuni repau r̄jore sējouato sējore'okū? —chiniasome repana. ³Chitena Jesús ija'che i'kaasom̄:

—Aperum̄ pa'isi'kū Moisés, ¿ñquere musanukonare chū'ukū tocha jo'kau? —chiniasom̄. ⁴Chikuna i'kaasome repana.

—Aperum̄ Moisés ija'che chū'u jo'kaasom̄:

Pāiu repau r̄jore paacuhekū sējora chiikū

charo repao'te sējojañere k̄akū utija'ovana tocha pi'ni ūcuaoni
īsia'kū,

repao chekūnare ñojaja'ova.

Jā'aja'ñe cho'ocuha sējore'om̄ repao'te,

chiiu chū'u jo'kaasom̄ —chiniasome repana. ⁵Chitena Jesús i'kaasom̄ repanare.

—Musanukonapi cu'ache cho'ochete jo'kacuhejū ūcuaache cho'oñu chiijuna jā'aja'ñe chū'u jo'kaasom̄ Moisés. ⁶Aperum̄ Dios peore cho'orum̄ pāi cho'okū umuna'me romio'te cho'oasom̄. ⁷Jā'ajekuna umū repau p̄ka'kupāi ja'me pa'isi'e jo'kasō r̄jona'me pa'im̄. ⁸Jā'aja'ñe cho'o ūcuate'euja'che pa'ime repana. Umū r̄jona'me te'eka'chapana pa'ime. Jā'ata'ni ūcuate'euja'che pa'ime repana. ⁹Jā'ajekuna p̄iūji Dios jā'aja'ñe paaru chini jo'kasi'ere jachakū r̄joni sējosōni cu'ache cho'om̄ —chiniasom̄ repau.

¹⁰Na'a pani Jesús neena v̄'ere pa'ijū jo'e r̄joromi sējoñe'te sēniasome repau'te. ¹¹Sētena Jesús jo'e i'kaasom̄ repanare.

—Pāiu repau r̄jore paacuhekū sējo, chekonī vejani Dios ūseche'te cho'okū charo paasi'kore cu'ache cho'om̄. ¹²Ūcuaja'che romio repao ūjūre sējo chekūni vejani Dios ūseche'te cho'oko charo pa'isi'kure cu'ache cho'omo —chiniasom̄ Jesús repanare.

Chīiva'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere k̄am̄

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³Ūcuarum̄ pāi Jesús pa'ichejana repana chīiva'nare raasome, repaūji chēse pojoa'kū chini. Jā'aja'ñe rajūna ña repau neena ūsepi'raasome repanare.

¹⁴Ūsepi'rajūna ña Jesús pe'rukū i'kaasom̄ repanare.

—Chīiva'nare chū'ure raiūsemanejū'u musanukona, chū'uni raaru. Iva'na chīiva'naja'ñe pa'ijū chū'ure masi cuasanapi Dios chū'o asa chēa-janaa'me. ¹⁵Jā'ata'ni iva'na chīiva'na chū'ure masi cuasacheja'che masi cuasamana Dios chū'o asa chēamanejanaa'me. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasom̄ Jesús repau neenare.

¹⁶Chini Jesús repanare chīiva'nare sū'kakū jūñjūnapi chēsekū Dioni re'oja'chere sēekanasom̄.

Pösümü kuriu Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kuumu
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Ūcuarümü Jesús jo'e ku'iana pāiu kuriu repau'te vū'vu rani ro're ñu'iu ija'che sēniasomü:

—Masiu, re'okü'mü mü'u. Dios pa'ichejana sasa chiimü chü'u. ¿Je'se cho'oja'che chü'u? —chiniasomü.

18 Chikuna Jesús i'kaasomü repau'te.

—¿Je'se cuasa, “Re'okü'mü mü'u”, chiiku mü'u chü'ure? Diochi'aa'mü Re'okü. Chekü pāiu re'okü peomü. 19 Aperümü Dios chü'u jo'kasi'e masi-cosomü mü'u. Ija'che kuumü:

Musanukona umupāi romi paana chekunare romi ja'me
kāimanejü'u.

Ūcuaja'che romi umü pa'ina chekunare umupāi ja'me
kāimanejü'u.

Ūcuachi'a pāi vanisōmanejü'u.

Chekuna nee ñaamanejü'u.

Chekuna pa'iche'te ña kuani joremanejü'u.

Repana neere tua paara chini chekunare joremanejü'u.

Ūcuaja'che mujaküpāi ña, kükujü'u,

chiimü Dios chü'u jo'kasi'e —chiniasomü Jesús repau'te.

20 Chikuna repau kuriu jo'e i'kaasomü.

—Masiu, chíirümüpi irümüjatü'ka Dios chü'u jo'kasi'e peore cho'okü pa'iku'mü chü'u —chiniasomü repau.

21 Jā'aja'ñe i'kauna Jesús ña repau'te rüa oiü i'kaasomü.

—Ūcuarepa cho'okü'teta'ni karamü mü'ure. Mü'u paache cu'amajña-rüäre peore ñisō, kuri koo chüova'na pa'iva'nani rupü ñisijü'u. ñisōjani rani chü'una'me ku'iu chü'u chü'uñe'te cho'okü pa'ijü'u. Jā'aja'ñe cho'o-ni'te Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ija'mü mü'u —chiniasomü Jesús repau'te.

22 Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa kurineeküjekü ñisüamauna rüa sumava'u sanisoasomü repau.

23 Jo'ka sakuna Jesús si'ache repakājño ña repau neenare ija'che i'kaasomü:

—Pāi kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saivesamü —chiniasomü Jesús repanare.

24 Repau i'kache asa jñanoasome repau neena. Jñanorena Jesús jo'e i'kaasomü repanare.

—Pāi kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saivesamü, “Rüa kuri paakü cheke chiima'mü chü'u. Diore chiima'mü chü'u”, chíijü cuasane-jejuna —chiniasomü repau.— 25 Camellova'ure miuñakarü cojerü kaka

etajaicu'acheja'che kuriu'te Dios pa'icheja saicu'aja'mu, repauji kurire na'a rua cuasaku pa'ito —chiniasomu Jesús repanare.

26 Jã'aja'ñe i'kauna asa jñano Jesús neena sãñechi'a ija'che i'kaasome: “Jã'a pa'ito, ¿je'se pa'inani Dios pa'icheja saire'oja'u?”; chiniasome repana.

27 Chitena Jesús repanare ñaku ija'che i'kaasomu:

—Maichi'a te'ena cuasajuna Dios pa'icheja saicu'amu maire pãi. Diopi cho'okaitota'ni Repau pa'icheja saiche vesama'mu —chiniasomu.

28 Chikuna Pedro i'kaasomu.

—Chukuna mu'una'me pañu chini chukuna paasimajñaruã peore jo'kasõ rani mu'una'me ku'ime —chiniasomu.

29-30 Chikuna Jesús i'kaasomu repanare.

—Pãiu ùcuauaku chu'ure cuasaku Dios chu'ore sani chu'vakü pasa chiiku chekuru mu repau vu'ere jo'kasõmu. Chekuru mu repau majaa'chu-pãire jo'kasõmu. Chekuru mu majaa'choromire jo'kasõmu. Chekuru mu repau cho'jechiire jo'kasõmu. Chekuru mu repau puka'kupãire jo'kasõmu. Chekuru mu rãjoni jo'kasõmu. Chekuru mu repau chiire jo'kasõmu. Chekuru mu chejña repau paachejñare jo'kasõni repau aperumu paasimajñaruã vu'ña, a'chupãi, a'choromi, cho'jechi, ja'koromi, mamachi, chejña jo'e na'a rua jñaaja'mu repau. Ûcuachi'a Dioni cuasaku cu'ache cho'ocojñokuta'ni ùhasõmaneni jñisõsirumu Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mu. 31 Pãi te'ena kuriu repau nee jo'kacuhesi'ejache repana neere jo'kacuheju karama'ñe paaju chekunare, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiicojñome. Chu'u chũ'ñe'te cho'ojü repana paache jo'kasõnareta'ni chekuna ña cu'ache i'kame. Jã'ata'ni Dios na'a pa'isirumu repana paache'te jo'kacuheju karama'ñe paaju chekunare, “Re'oja'che pa'ime ina”, chiicojñosinare, “Cu'ache pa'inaa'me ina”, chiija'mu. Chu'u chũ'ñe'te cho'ojü repana paache jo'kasõ chekunare cu'ache i'kacojñosinareta'ni, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiija'mu Dios. Ûcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús.

Jesús repau chuenisojachere jo'e kuumu

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Ûcuarumu Jesús repau neenana'me Jerusalén vu'ejoopona maiu charoji maniasomu. Repau neena vajuchuju cho'jepi maniasome. Reparumu Jesús repau neenare docerepanare soni repau'te cho'ojache kuaasomu. 33 Kuaaku ija'che i'kaasomu repau:

—Mai Jerusalén vu'ejoopo maiñe masime musanukona. Ûcuachejana chu'ure Dios Raosi'kure pãipi chëa judío phairipã chũ'unana'me judío-pã che'chonani sa jo'kajanaa'me. Ûcuapani chu'ure vanisõjañe chũ'u judío peonani jo'kajanaa'me, repapani chu'uni cu'ache cho'oa'ju chini. 34 Jo'karena repana chu'ure pãisojanaa'me. Ûcuachi'a chu'uni coo tutuju

suĩ'sue pi'ni kurususẽ'verona jẽ'jo vẽasõjanaa'me repana chu'ure. Jã'aja'ñe cho'ocojñosi'kuta'ni choteumucujñana vajurajija'mu chu'u —chiniasomu Jesús repau neenare.

Santiagona'me Juan re'oja'che cho'okaa chini

Jesure sãesi'ere kuamu

(Mt 20.20-28)

³⁵Ûcuarumu Zebedeo mamachii Santiagona'me Juan Jesure kueñe tĩ'a i'kaasome.

—Masiu, chukuna'te mu'upi re'oja'che cho'okaa chini sãnu chiime chukuna —chiniasome repana. ³⁶Chitena i'kaasomu repau.

—¿Ûquere chu'u musanukonare cho'okajja'che? —chiniasomu. ³⁷Chikuna i'kaasome repana.

—Mu'upi ija'che jo'kaa'ku chiime chukuna: Muja'kuna'me mu'u chũ'urumu chukuna te'eu mu'u ujjajũtu cakã'kona ruu, chekupi mu'u kã'kojũtu cakã'kona ruu ñu'iju ja'me chũ'uju pañu chiime chukuna —chiniasome repana. ³⁸Chitena Jesús i'kaasomu repañare.

—Musanukona vesuju jã'aja'ñe sãeme. Pãi chu'ure cho'ojacheja'che musanukonare vanisõnu chiito, ¿cuhemanejanaa'ñe musanukona? —chiniasomu repau. ³⁹Chikuna repana Zebedeo mamachii i'kaasome repau'te.

—Jũju, cuhemanejanaa'me chukuna —chiniasome.

Chitena Jesús jo'e i'kaasomu repañare.

—Chu'ure cho'ocheja'che cu'ache cho'ocojñorepajanaa'me musanukona. ⁴⁰Jã'ata'ni chu'ure repakã'jño pa'iche ruujanare chũ'ucu'amũ chu'ure. Chu'u Ja'ku apereparumu isija'mu chu'u chiicojñosinarechi'a jo'kaja'mu Repau repa —chiniasomu.

⁴¹Zebedeo mamachii pi jã'aja'ñe sãtena asa Jesús neena chekuna pe'ruasome repañare. ⁴²Pe'rujuna Jesús repañare soni rao i'kaasomu.

—Iere masicosome musanukona: Icheja cheja pãi chũ'una repana neenare ruu cuaja pa'iche'te chũ'uju ruu chuova'nare cho'uju pa'ime. ⁴³Jã'ata'ni musanukonapi te'eu pãi chũ'uku pasa chini repana cho'ocheja'che cho'omanejũ'u. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe cho'oche cho'okaikujja'che chekunare cho'okaiu pa'ijũ'u. ⁴⁴Te'euji chekunare paara chini paacojñoku pa'icheja'che pa'ijũ'u. ⁴⁵Jã'aja'ñe pa'iku'mu chu'u pãire ja'me paau chini Dios Raosi'ku. Pãire cho'okaicojñora chini raisi'kuma'mu. Pãire ucuanukore re'oja'che cho'okaiu repana cu'are jũni ro'ikasa chini raisi'kuamũ —chiniasomu Jesús repañare.

Na'ava'uni Bartimeoni Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶Ûcuarumu Jesús repau neenana'me Jericó vu'ejoopo tĩ'a jmamakarũ pani Jerusalén vu'ejoopona sañu chini Jesús repau neena chekuna pãi

rúa jainuko ja'me repajoopoji etaju ñato ma'a ru'tuva'te Timeo mamaku Bartimeo na'ava'ujeku ñu'iu kurire sēeu paniasomu. ⁴⁷Ñu'iu Jesús Nazaret vu'ejoopo caku repau ñu'ichejapi caraiche'te asa repau Bartimeo rúa cuiku ija'che i'kaasomu:

—Jesús, David aperumu pa'isi'ku Jojosi'ku, oijũ'u chu'ava'ure —chiniasomu repau.

⁴⁸I'kauna asa repana pã jainuko,

—Re'omu. Jo'e i'kamanejũ'u —chiniasome repau'te. Jo'e i'kamanejũ'u chiisi'eta'ni na'a rúa cuiku i'kaasomu repau.

—Jesús, David aperumu pa'isi'ku Jojosi'ku, oijũ'u chu'ava'ure —chiniasomu repau.

⁴⁹Jã'aja'ñe i'kakú cuikuna asa canuka,

—Repau'te soijũ'u —chiniasomu Jesús.

Chikuna repana pã na'ava'uni soiju i'kaasome.

—Koka paaku vuni rajjũ'u. Jesús mu'ure soimu —chiniasome repana repau'te.

⁵⁰Chitena asa repau sē'sevu ju'ikãa tĩto na'mi vuni Jesuni saniasomu.

⁵¹Sakuna Jesús ija'che sēniasomu repau'te:

—¿Ëquere cho'okaaú chini sēeku mu'u chu'ure? —chiniasomu Jesús repau'te.

Chikuna repau na'ava'u i'kaasomu.

—Masíu, chu'u ñakocaã ñoa'ku chiimu chu'u —chiniasomu repau.

⁵²Chikuna Jesús jo'e i'kaasomu.

—“Jesús chu'ure vasoja'mu”, chini cuasasi'kujekuna mu'u ñakocaã ñoja'mu mu'ure. Chura mu'u vaju saijũ'u —chiniasomu Jesús repau'te.

Jesupi jã'aja'ñe i'kauna repau ñakocaã teana care'osoasomu. Care'ouna Jesure jovo ja'me saniasomu repau na'ava'u pa'isi'ku.

Jerusalén vu'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kamu

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 ¹Ûcuarumu Jesús repau neenana'me saiju Jerusalén vu'ejoopo kueñe cajoopã Olivo aikũti pa'ijoopã Betfagé vu'ejoopona'me Betania vu'ejoopo cachejñana tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús repau neenare te'eka'chapanarechi'a soniasomu. ²Soni repanare saora chini ija'che i'kaasomu repau:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'u musanukona. Sani tĩ'a burrova'ure quẽo suosiva'ure, pã chuta'a tuhimava'uni ñajanaa'me musanukona. Na repava'ure jose ichejana rakaijũ'u. ³Pã i'cuauakují musanukonare, “¿Ëque cho'oñu chini musanukona jã'ava'ure joseche?”, chiito, “Maire Paaku iva'ure chiimu. Na'mi co'choja'mu repau iva'ure”, chijũ'u —chiniasomu repau.

⁴Chikuna repana sani ñato burrova'u pāi vū'e kakasa'aro kueñere, ma'a ru'tuva'te quēo sʷosiva'u rūniasomu. Ūcuarumu repana repava'ure sani joseasome.

⁵Josejuna ūcuacheja pa'ina ija'che i'kaasome repanare:

—¿Ūquere musanukona cho'ochē? ¿Je'se pa'iuña jā'ava'ure joseche? —chiniasome repana.

⁶Chitena repanare Jesús i'kakū chū'u raosi'ere kuaasome repana. Kua-rena repava'ure ūsemaneasome repana. ⁷Ūsemaruna repava'ure Jesús pa'ichejana sa repava'u sōkūñuna kāñari tʷorena Jesús muni tuniasomu repava'ure. ⁸Tuni saiuna repaū saima'ana pāi jainuko kāña jaasome. Chekuna ūcuaja'che sūki ka ja'o pa'ikare veri ūcuama'ana ūhaasome.

⁹Charo Jesure ja'me sainana'me repaū cho'je saina pojojū cuijū ija'che i'kaasome:

—iDios peore masiku'mu! iDiopi ikure pāire chū'ua'ku chini Repaū Raosi'kure re'oja'che cho'okaau! ¹⁰iAperumu pa'isi'ku mai majapāiū David chū'usi'ēja'che iku Jesús re'oja'che chū'uja'mu! iDios peore masiku'mu! —chiniasome repana.

¹¹Jā'aja'ñe cho'ojuna Jesús Jerusalén vū'ejoopo tī'a Dios vū'ena kaka pa'iu na'isokuna peore si'ache repakā'jño ña pi'ni eta Betania vū'ejoopona co'iasomu, repaū neena docerepanana'me.

Higoñuji jo'e kūimanea'ku chini i'kamū Jesús

(Mt 21.18-22)

¹²Jo'e ñatato Jesús repaū neenana'me Betania vū'ejoopoji raijuna Jesure āucuhaasomu. ¹³Āucuhakuna so'opi ñato sūkiñ higoñū ja'o sāsasi'ñū paniasomu. Jā'aja'ñe pa'iuña Jesús na'a kueñe sani ñato higo-ñā kūima'ñū ja'ochi'a paniasomu. Kūirumu chuta'a tī'amañna repaṛñā peoasomu repañū. ¹⁴Jā'aja'ñe pa'iuña repañū ija'che i'kaasomu repaū:

—Iñū sūkiñ jo'e kūimairo paau —chiniasomu repaū. Jā'aja'ñe i'ka-kuna repaū neena asaasome.

Dios vū'ena kaka pōse ĩsinare Jesús eto saosi'ere kuamū

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)

¹⁵Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús repaū neenana'me sani Jerusalenna tī'aasome. Tī'a Jesús Dios vū'ena kaka repavū'e pōse koosinana'me ĩsinare peore eto saomasomu. Eto saoku kuri sa'ñekaina mesako'ñana'me ūkupova'na ĩsina ñu'isaivūāre jūjo tajño ūhaasomu repaū. ¹⁶Ūcuaja'che chekuna repana pōsemajñaruā ve'ejū repavū'epi kaka etajani sañu chii-nare ūseasomu repaū repanare. ¹⁷Jā'aja'ñe cho'oku repanare che'choku ija'che i'kaasomu:

—Dios chū'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamū:

Chũ'u vũ'e pãi ũcuanũko chũ'ũre pojoju sēevũ'ea'me, chiimũ. Jã'ata'ni mũsanũkona pōse ñaana cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome —chiimũ eto saomasomũ Jesús repañare.

18 Jã'aja'ñe cho'ũna asa judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chona pe'ruju repañ'te vanisoche chũ'ũñũ chiisinata'ni pãipi ũcuanũko repañ che'choche'te asa jñanojũna repañ'te vajuchũasome repaña. 19 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús na'ito repañ neenana'me repajoopoji saniasome.

Higoñũ jũnisosi'ere kuamũ

(Mt 21.18-22)

20 Jo'e ñatato Jesús repañ neenana'me higoñũ pa'icheja caraiũ ñato repañũ saivũãjatu'ka jũnisosi'ñũ paniasomũ. 21 Repañũji jã'aja'ñe pa'ũna Jesús i'kasi'e Pedro jo'e cuasaku i'kaasomũ.

—iÑaku, Masiũ! Mũ'ũpi repañũ'te cu'ache i'kaũna peore jũnisõsi'ñũ'me —chinasomũ repañ'te.

22 Chikũna Jesús repañ neenare i'kaasomũ.

—Diore cuasaju pa'ijũ'ũ mũsanũkona. 23 Mũsanũkona ũcuauakũji, “Diopi cho'okaiũna chũ'u i'kache peore cho'ore'oja'mũ”, chiimũ cuasaku ikũtire, “Icheja kũñũ chiarana sũ'a nukajũ'ũ”, chiito repakũti mũsanũkona chũ'ũñe cho'oja'mũ. ũcuarepaa'me jã'a. 24 Jã'ajekũna ija'che i'kamũ chũ'u mũsanũkonare: Mũsanũkona, “Diopi chũ'u ũcuauache sēeto cho'okaija'mũ chũ'ũre”, chiiimũ cuasaju pa'ito mũsanũkona sēeñe cho'okaija'mũ Dios. 25 Mũsanũkona Diore sēñũ chini chekũna mũsanũkonare cu'ache cho'osi'e cavesũõ jo'e cuasamanejũ'ũ. Jo'e cuasama'to Dios ũcuaja'che mũsanũkona cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mũ. 26 Jã'ata'ni mũsanũkonapi chekũna cu'ache cho'osi'ere cavesũma'ñe ũcua cuasato Dios ũcuaja'che mũsanũkona cu'ache cho'osi'e cavesũma'ñe ũcua rũa cuasaku pa'ija'mũ —chinasomũ Jesús repañare.

Jesús rũa masi i'kasi'ere kuamũ

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 ũcuarũmũ Jesús repañ neenana'me Jerusalenna jo'e sani tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús Dios vũ'e kaka nũka ku'iu ñakũna judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chonana'me judío aina ranciasome. 28 Rani repañ'te ija'che sēniasome repaña:

—¿Je'se cuasa pãi chũ'ũna cho'ocheja'che cho'okũ mũ'u? ¿Neepi chũ'ũrena rani cho'okũ mũ'u? —chinasome. 29 Chitena repañare sãñe i'kaasomũ repañ.

—Chũ'u ũcuaja'che mũsanũkonani chũ'o sēniasara. Sēeũna kuajũ'ũ chũ'ũre. Kũaru chũ'u ũcuaja'che iere cho'oa'ku chini chũ'ũre chēa raosi'ku mami kuaja'mũ mũsanũkonare. 30 ¿Neepi Juanre Pãi Okoro'veku'te chēa raore?

¿Diopi chëa raou? Jã'apãani, ¿pãipi chëa raore repau'te? Kuajũ'u chu'ure —chinasomũ Jesús repanare.

³¹ Sëkũna sãĩnechi'a ija'che cutuasome repana:

—¿Je'se mai ikũre i'kajanaa'ñe? Maipi, “Juanre Dios chëa raosi'ku'a'mũ”, chiito ikũ maire, “¿Je'se pa'ĩna musanũkona jã'aja'ñe cuasanata'ni Juan chu'vasi'e cuasamanere?”, chiija'mũ. ³² Ũcuaja'che, “Pãipi Juanre chëa raosinaa'me”, chiicu'amũ maire —chinasome repana. Reparũmũ pãĩ rãa jainũko, “Juan Dios chu'o kũakaikũ pa'isi'ku'a'mũ”, chiiju cuasajũna i'kava-jũchũasome repana, chekũnapi asa pe'ruju chini. ³³ Vajũchũju Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Juanre raosi'kũ mami vesũme chũkũna —chinasome.

Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Chu'u ũcuaja'che musanũkonapi jã'aja'ñe i'karena chu'ure chũ'u raosi'kũ mami kuamaneja'mũ —chinasomũ Jesús repanare.

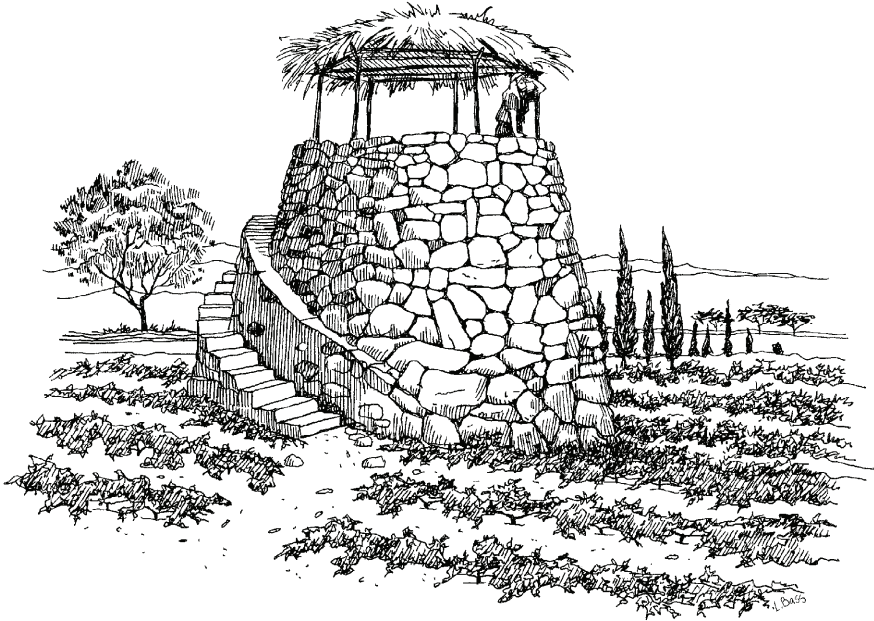
Cho'ochẽ cho'okaina cu'ache cho'osi'ere kuamũ

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 ¹ Ũcuarũmũ Jesús repanare chu'vakũ ija'chere cuasakũ kuasomũ: —Pãiu pĩsi uche chio tã pi'ni si'acachio rũhiso'koro jeo tusũasomũ. Repaso'koro jeo pi'ni uche cha'ca chachojavũ je'naasomũ repau ũcuate'evũji conora'ka meajacheja pa'ivũ. Ũcuachi'a repachio kuirakaijanapi si'acachio ñaju kuirakaiju paaru chini vũ'e umũ nukavũ'e cho'oasomũ repau.

'Peore cho'o pi'ni repa chio kuirakaijanare jãna jo'ka tĩichejana sanisõasomũ repau. ² Sani pa'iu uche tũarũmũ tĩ'aũna repau'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te uche chio kuirakaina pa'ichejana saomasomũ repau, uhere miijani rakaau chini. ³ Jã'ata'ni sani tĩ'aũna ña repana uche kuirana repau'te chëa vani, uchejẽ'e peou'te uche paakũ pa'ichejana co'choasome repana. ⁴ Co'chorena ña uche paakũ repau'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te chekũni jo'e ũcuachejana saouna sani tĩ'aũna ña repana uche kuirana repau'te cataruãpi repau sũjorũna asi su'a repau'te rãa cu'ache cutu pi'ni uchejẽ'e peou'te co'choasome. ⁵ Co'chorena chekũre jo'e saomasomũ repau. Saouna repau'te vanisõasome repana. Chekũnani asi vaniasome repana. Chekũnare vanisõasome repana.

⁶ Jã'aja'ñe cho'ojũna churata'ni repau mamakũ'te rãa oiũ paakũ'te, “Chu'u chĩireta'ni ña kũkũjacosome repana”, chiuu cuasa cho'jerepana mamakũ'te saomasomũ repau. ⁷ Jã'ata'ni repau mamakũji sani tĩ'aũna ña repachio kuirakaina sãĩnechi'a ija'che i'kaasome: “Jã'u uche paakũ mamakũ'mũ. Pũka'kũ jũnisõsirũmũ repau paasi'e paajaua'mũ jã'u. Vanisõũ ju jã'ũni. Maipi pũka'kũ jũnisõsirũmũ repau paasi'ere paaũ”, chiniasome repana. ⁸ Chini repau'te chëa vanisõ chio rũ'tũvana sa ũhaasome repana repau'te —chinasomũ Jesús repanare pãĩ.

*Уче чіо кuirakaijanari si'acachio п̄ажкуirakaijм раарм
chini мтм п̄канч'е cho'oasomм рерам. (Mr 12.1)*

9 Jā'aja'ñe k̄acuha рерам к̄аси'е аsаsinare ija'che s̄eniasomм рерам:
—Рерам мамак̄'те ванис̄оси'ере аsа уche чіо раак̄ји сани, џе'се чо'о-
ја'ч репанаре уche кuirakainare? Сани рерам мамак̄'те ванис̄осинаре с̄аиñе
ванис̄оја'мм рерам. Репанаре ванис̄о уche чіо кuirakaijanare чек̄унани
j̄ñaa jo'kaja'мм рерам, су'аче чо'ома'ñе уche т̄а р̄и'ни рерам'те са іsіjanani.

10 '¿Dios чм'о апер̄мтм точа jo'kasi'е п̄аманаа'ñе м̄санчкона?
Ija'che к̄амм:

П̄аи в̄'е чо'она в̄'ñа туу ре'ојатууре ку'ејм раниасоме.

Ку'ејм те'етуурм j̄ñaaни чуеасоме рерана.

Суејм jo'kaasоме репатуурм.

Чек̄уната'ни на'а р̄а масинајејм рани репатуурм mini кӯа са
репана в̄'е чак̄ав̄на п̄коасоме,
репана в̄'епи на'а р̄а ј̄јаа'кч̄ chini.

11 Diopi чо'ок̄аӣна jā'aja'ñe чо'орена ñа суаса Рера̄ни ројојм і'-
kame ч̄к̄к̄на,
chiimм Dios чм'о точа jo'kasi'е —chiniasомм рерам.

12 Jesupi jā'aja'ñe і'ка̄на аsа јудіо phairip̄аи ч̄м'унана'ме јудіор̄аи
че'chonана'ме јудіо аина аsамаси, “Ікч̄ Jesús і̄суа̄н суасакч̄ к̄ачеји

maini cu'ache cutumũ”, chiiju pe'ruasome. Pe'ruju repau'te chëañu chii-nata'ni päire chekũnani vajuchuju repau'te jo'ka sanisoasome repana.

Jesús päi chũ'unare kuri ro'iche'te i'kasi'ere kuamũ

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³Ûcuarũmũ judiõpãi chũ'unapi fariseopãina'me Herode'te chiinare te'enare soni ija'che i'kaasome:

—Jesús pa'ichejana sani repau'te chu'o rua sëniasajũ'u. Jã'aja'ñe sëe-juna repau tiiñe i'kato asa repau i'kasi'e maire chũ'unani kuañu. Maipi kũato chekũrũmũ repau'te chëañe chũ'ujanaa'me repana —chiniasome.

¹⁴Chini saõna sani Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Masiũ, chu'o ùcuarepare cutukũ'mũ mũ'u. Pãipi asa chëa re'oja'che paarũ chini Dios chũ'ũñe ùcuarepare che'chokũ'mũ mũ'u. Jã'a masime chũkũna. Mũ'u che'choche'te chekũnapi asa cu'ache i'katojẽ'e kũku cuasoma'ñe ùcua che'chokũ pa'ikũ'mũ mũ'u. Jã'ajekũna mũ'uni chu'o sëniasañu chiime chũkũna, mũ'u cuasakũ i'kache'te asa masiñu chini. Romapãi chũ'ũkũji Césapi chũkũna pa'iche ro'ire sëeto, ¿ro'ijanaa'ñe chũkũna repau'te? ¿Ro'imanejanaa'ñe? —chiniasome repana.

¹⁵Jã'ata'ni Jesús repana cu'ache cho'oñu chiiche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chu'uni cacũ'oñu chini jã'aja'ñe sëeme mũsanũkõna. Kurire'reva chu'ure rajũ'u; ñara —chiniasomũ repau. ¹⁶Chikũna repau'te kurire'reva miijani ra ñoasome repana. Ñojuna Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Ikũ kurire'reva pa'ikũ kuechũsi'kũ, ¿keeja'iu'u? Ûcuachi'a, ¿nee mamipi pa'ikũ ire'reva? —chiniasomũ.

Chikũna i'kaasome repana.

—Maire chũ'ũkũ César chiana'me repau mami pa'imũ jã'are'reva —chiniasome repana.

¹⁷Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Jã'a pa'ito pa'iche ro'ire repauji kuri ro'iche chũ'ũto ro'ijũ'u repau'te. Dios chũ'u jo'kasi'e ùcuachi'a cho'õju pa'ijũ'u —chiniasomũ repau. Jã'a-ja'ñe i'kaũna asa kũkuasome repana.

Jũ'isina vajũraiche'te Jesure sëniasasi'ere kuamũ

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸Ûcuarũmũ saduceopãi Jesuni ñañu chini saniasome. “Pãi jũ'isina jo'e vajũraimanejanaa'me”, chiiju cuasanajeju Jesure ija'che sëniasome repana:

¹⁹—Masiũ, Diõpi chũ'ũũna Moisés aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Pãiu romio'te vejasi'kũpi, chuta'a chii peokũji jo'ka jũnisõru repau cho'jejuji veja paaa'kũ majaa'chũ paasi'kore.

Repaoni veja chĩire paakũ ija'che cuasakũ paan:

“Chũ'u a'chũ jũnisõsiva'u chĩijanaa'me ina chũ'u chĩi”, chiaũ, chiimũ repaũ tocha jo'kasi'e. ²⁰ Jã'ajekũna chũ'o kuaũũ chiime chũkũna mũ'ũre. Pãiu charo cakũ cho'jechĩi mũmpãichi'a seirepanare paaasomũ. Repaũ charo cakũ romio'te veja paakũ chuta'a chĩi peokũji jo'ka jũni-soasomũ. ²¹ Jo'ka jũnisõũna cho'jeũ repaũ majaa'chũ rũjo pa'isi'koni veja paakũ ũcuaja'che chuta'a chĩi peokũji jo'ka jũnisoasomũ. Jũnisõũna na'a cho'je cakũ ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩi peokũji jũnisoasomũ. ²² Jã'aja'ñechi'a sieterepana ũcuanũko ũcuate'eo'te vejajũ chĩi peonachi'a jo'ka jũnisoasome repana. Repana peore jũnisosirũmũ romio ũcuaja'che jũnisoasomo. ²³ Jã'ajekũna pãi jũnisosina ũcuanũko jo'e vajũraisirũmũ, ¿kaupi repao'te jo'e paaja'ũ, sieterepana veja paacojñosi'kore? —chiniasome repana.

²⁴ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Tĩiñe cuasame mũsanũkona. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'ejẽ'e vesũjũ jũ'isinare Dios vasomasichejẽ'e vesũme mũsanũkona. ²⁵ Pãi ũcuanũko jo'e vajũraisirũmũ mũmpãina'me romi jo'e vejamanejanaa'me, Diore ja'me pa'ina ángeles pa'icheja'che pa'inajejũ. ²⁶⁻²⁷ ¿Diopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'e jũ'isina vajũraiche kũache ñamanaa'ñe mũsanũkona? Aperũmũ Moisés sũkira'ñũrũ uutoa toa kueñe nũkakũ ñakũ paniasomũ. Ñakũ nũkakũna ũcuatoa sa'navũji Diopi i'kakũna asakũ tocha jo'kaasomũ repaũ Moisés.

“Chũ'u Dios, mũsanũkona aipãi icheja pa'irũmũ chũ'ũre
cuasasinare paakũ'mũ chũ'u Abrahamre, Isaare, Jacobre”, chii-
si'kũa'mũ Dios,

chiimũ repaũ tocha jo'kasi'e. Diopi ñato pãi jũnisõsinajẽ'e vajũme, repana rekoñoõpi vajũkũna. Jã'a jachajũ cuasama'ñe rũa tĩiñe cuasame mũsanũkona —chiniasomũ Jesús repanare saduceopãi.

Dios pãi na'a rũa chũ'ũñe'te kũamũ Jesús

(Mt 22.34-40)

²⁸ ũcuarũmũ judiõpãi che'chokũ rani Jesure saduceopãi ke'resi'e asaa-somũ. Jesupi rũa masi i'kakũna asa ija'che sãniasaasomũ repaũ:

—Dios maire chũ'u jo'kasi'e, ¿jeea'che Repaũ maire na'a rũa cho'ojũ'u chĩiche? —chiniasomũ. ²⁹ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Dios maire ija'chere i'kakũ na'a rũa chũ'ũmũ:

Asarepajũ'ũ, Israelpãi.

Chũ'u mũsanũkonare Paakũ ũcuate'eu'mũ.

³⁰ Jã'ajekũna pãi mũsanũkonare ũcuanũkore Paakũ'te chũ'ũre mũsanũkona aũna'me rekoñoõna'me kokana'me cuasache peore jã'api rũa cuasajũ pa'ijũ'ũ.

Musanukona meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ijũ'u, chiim chũ'um Repau. Dios jā'aja'ñe chũ'u jo'kakũ maire, “Jā'are cho'o-ju pa'ijũ'u”, chiim na'a rua chũ'umũ. ³¹Cheke ũcuaja'chea'me, Repau chũ'urepache. Ija'che chiimũ:

Musanukona meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ijũ'u, chiimũ Dios. Jā'aja'ñe, “Cho'oju pa'ijũ'u”, chiim na'a rua chũ'umũ Dios maire. Chekejẽ'e na'a rua chũ'uma'mũ Repau —chiniasomũ Jesús repau'te.

³²Chikũna judiõpãi che'chokũ i'kaasomũ repau'te.

—Masiũ, ũcuarepaa'me jā'a, mũ'u i'kache. Dios ũcuate'eu'mũ. Chekũ maire paakũjẽ'e peomũ. ³³Mai judiõpãi Diore pojoju cu'amajñarũã Repau ni ñisijũ nosome. Jā'aja'ñe cho'ojuũna pojocosomũ Repau maire. Jā'ata'ni maipi Repau ni rekoñoõpi rua masi cuasaju mai meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ito na'a rua pojocosomũ Dios maire —chiniasomũ repau.

³⁴Jā'aja'ñe i'kaũna asa Jesús, “Ikũ masi i'kasi'kũa'mũ”, chiim cuasa ija'che i'kaasomũ repau'te:

—Jā'aja'ñe cuasakũjekũ Dios chũ'uñe asa chẽari'ramũ mũ'u —chiniasomũ repau repau'te.

Reparumũ pãi Jesure chu'o jo'e sẽevajũchũasome.

¿Nee chĩia'u pãi ũcuaukore chũ'ua'kũ chini Dios Raosi'kũ?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵Ũcuarumũ Jesús Dios vũ'ere pa'iu pãire che'chokũ ija'che i'kaasomũ: —Mai judiõpãi che'chona ija'che i'kame: “Aperumũ pa'isi'kũ David Jojosi'kũa'mũ Cristo”, chiime. ³⁶Repau David, aperumũ Dios Rekochoji kũakũna tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Dios chu'ure Paakũ'te ija'che i'kaasomũ:

“Chu'ure kueñe ũjajũtũ cakã'kona pũujũ'u.

Chu'uri cho'okaiũna mũ'ure cuhesina ũcuauko mũ'u chũ'uñe cho'ojanaa'me”, chiniasomũ.

Jā'aja'ñe tocha jo'kaasomũ David.

³⁷¿Jese pa'iuũna David, “Chu'ure Paakũ'mũ Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kũa'mũ Cristo”, chiiche mai judiõpãi che'chona? —chiniasomũ Jesús repañare.

Reparumũ pãi jainũko Jesús i'kache asa pojoasome.

Judiõpãi che'chona cu'ache cho'оче'te kũamũ Jesús

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Ũcuarumũ Jesús pãire jo'e che'chokũ ija'che i'kaasomũ:

—Judiõpãi che'chona pa'iche ña chẽamanejũ'u musanukona. Kãña re'ojakãñari ũjacueñoã ju'ijũ nũka ku'ime repaña, pãipi ña, “Diore rua cuasanaa'me jā'ana”, chiapũ chini. Æu ñsichejñare ku'ijũna pãipi repañani

ña chëa pojoju, “Peore masinajeju che'chonaa'me ina”, chiito rua pojo-naa'me repana. ³⁹Ûcuaja'che judíopãi chi'ivü'ena mua kakani masina ñu'isaiivüäre ñu'ineenaa'me repana. Ûcuaja'che pãipi repanani ãu ãuñu chini soito mua repanare soisi'kure kueñe ñu'ineenaa'me repana. ⁴⁰Ûcuachi'a va'jeva'na paache joreju tutesõnaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onata'ni pãipi ña, “Re'onaa'me jã'ana”, chiapü chini Diore sëni rua jeerümü sëejü pa'inaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onajejuna Diopi chü'üuna rua cu'ache ti'jñeja'mü repanare —chiniasomu Jesús.

Va'jeva'o chüova'o pa'iva'o Diore kuri ïsisi'ere kuamü

(Lc 21.1-4)

⁴¹Ûcuarümü Jesús Dios vü'ena kaka cãjovü kuri mañavü nukacheja kueñe püü ñu'iu ñato Dioni ïsijü pãi jainüko kuri mañaju paniasome. Ûcuachi'a kurina jainüko kuri rua mañaasome. ⁴²Ûcuarümü va'jeva'o chüova'o pa'iva'o ñu'cuaja'che te'eka'chapare'rerüächü'ka'charü pa'ire'rerüäre mañaasomo. ⁴³⁻⁴⁴Mañaona ña Jesús repau neenare soni rao i'kaasomu.

—Ina kurinata'ni repana koojuna cajejaisi'ere ïsisinaa'me. Iva'ota'ni repao ãu koo ãio pasa chiisire'rerüäre Dioni pojoko peore ïsisõsi'koa'mo. Kurina ïsisi'e ña pojomu Dios. Jã'ata'ni iva'o ïsisi'e ña na'a rua pojomu Dios. Ûcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús.

Dios vü'e ñañosojachere kuamü Jesús

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

13 ¹Ûcuarümü Jesús Dios vü'e pa'isi'küpi etauna repau neena te'eü repau'te i'kaasomu.

—iÑakü, Masiü! Catarüã rua re'ojaruãpi cho'osivü'ña'a'me ivü'ña —chiniasomu.

²Chiküna Jesús i'kaasomu.

—Musanükona ivü'ña peore ñaju pa'ime, “Re'oja'imü”, chini. Jã'ata'ni na'a pa'isirümü, catarüã te'epüjê'le cheküpuna'me sü'ima'ñe peore ñañosõjanaa'me pãi ivü'ña —chiniasomu Jesús repau'te.

Cheja si'api'rarümü cho'ojachere kuamü

(Mt 24.3-28; Lc 17.22-24; Lc 21.7-24)

³Jã'aja'ñe i'kacuha Jesús repau neenana'me Olivo aiküti Dios vü'e ti'ljñeñe cakütina müni püü ñuniasome. Püü ñu'ijü Pedro, Santiago, Juan, Andrena'me repau'te Jesure te'eü'te chü'ore sëniasome.

⁴—Mü'ü kuasi'e, ivü'ña ñañosõjañe, ¿jeerümü cho'ojachea'che? Reparümü ti'lañe, ¿je'le masijanaa'ñe chüküna? —chiniasome repana.

⁵Chitena Jesús i'kaasomu.

—Ñarepajũ pa'ijũ jorena i'kache asa cuasama'ñe pa'ijũ'ũ mũsanũkona. ⁶Pãĩ jainũko te'enachi'a ku'ijũ jorejũ chu'ũni roijũ, “Dios Raosi'kua'mũ chu'ũ. Cristoa'mũ”, chijjanaa'me. Jã'aja'ñe i'kajũ jorejũ pãĩ jainũkore cacũ'ojanaa'me repaña.

⁷Ûcuachi'a si'achejña pãĩ vaiche asani kũkũmanejũ'ũ mũsanũkona. Jã'aja'ñe pa'ija'mũ cheja si'apirarũmũ. Jã'ata'ni cheja chuta'a si'amanaja'mũ. ⁸Pãĩ ùcuate'echeja pa'ina chekũchejña pa'inani sani vanisõjanaa'me. Ûcuaja'che cheja si'achejñaruã ruã pi'ruja'mũ. Ûcuaja'che ruarepa asukũ ãupi aineemaũna si'achejñaruã ãucuhana jũnisõjanaa'me pãĩ. Jã'ata'ni peore jã'a na'a ruã cu'ache cho'orũmũpi tĩ'apirakũ cho'ocheme.

⁹Ñarepajũ pa'ijũ'ũ. Reparũmũ pãĩ mũsanũkonare chu'ũni cuasajũna chẽa judiõpãĩ chũ'ũna pa'iv'ena sa jo'ka, repaña su'isueche'te chũ'ũrena judiõpãĩ chi'iv'ũ'e cuaa su'isuejanaa'me. Chekũrũmũ pãĩ mũsanũkonare chu'ũni cuasajũna chẽa pãĩ chũ'ũna pa'iv'ũ'ũna sa jo'kajanaa'me, mũsanũkonare cu'ache cho'ochete chũ'ũal'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'ojũna repañare pãĩ chũ'ũnare chu'ũ pa'iche'te kua asojanaa'me mũsanũkona. ¹⁰Dios chu'o re'oja'che chu'ũre cuasanapi ku'ijũ chu'vajanaa'me, pãĩpi si'achejña pa'ina asa chẽaal'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirũmũna icheja cheja si'asõja'mũ. ¹¹Ûcuachi'a reparũmũ pãĩpi mũsanũkonani chẽa pãĩ chũ'ũna pa'iv'ena sa jo'karu, “¿Je'se sãĩñe i'kaja'che chu'ũ?” chijjũ cuasamanejũ'ũ. Mũsanũkonare sãĩñe i'kache tĩ'arũmũ mũsanũkona i'kajache chu'o Diopi rekoñõãna kũaja'mũ. Mũsanũkona te'ena cuasajũ i'kama'ñe mai Ja'kũ Dios Rekochoji cho'okaiũna masi i'kajanaa'me mũsanũkona. ¹²Reparũmũ pãĩ repaña cho'jechĩi chu'ũni cuasajũna chẽa sa, “Vanisõjũ'ũ inare”, chijjũ jo'kajanaa'me. Ûcuaja'che chekũna repaña majaa'chũpãĩpi chu'ũni cuasajũna cu'ache cho'ojanaa'me. Pũka'kũpãĩ ùcuachi'a repaña mamachĩpi chu'ũni cuasajũna chẽa sa, “Inare vanisõjũ'ũ”, chijjũ jo'kajanaa'me. Ûcuaja'che chekũna repaña pũka'kũpãĩpi chu'ũni cuasajũna ùcuaja'che cu'ache cho'ojanaa'me. ¹³Pãĩ jainũko mũsanũkonare chu'ũni cuasajũna ruã cuhejanaa'me. Jã'ata'ni mũsanũkonapi chu'ũre cuasache'te ùhasõma'ñe jũnisõrũmũjatũ'ka masi cuasajũ pa'ni Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me.

¹⁴'Dios chu'o aperũmũ kuasi'kũ Daniel tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Na'a pa'isirũmũ pãĩ Dios cuheche'te rupũ tũosi'kũni Dios vũ'ena sa nũko,

“Dioa'mũ ikũ. Pojojũ'ũ ikũre”, chijjanaa'me,

chiimũ. Repa tochas'ere ñani masijanaa'me mũsanũkona. Pãĩpi jã'aja'ñe cho'ojũna ñani Judea cheja pa'ina aikũjũna vũ'vũ katisõal'jũ. ¹⁵Pãĩ ùcuauana repaña vũ'ña ve'koroãre pa'ni cu'amajñaruãre miũ chini kakama'ñe teana vũ'vũsõal'jũ. ¹⁶Ûcuaja'che pãĩ chiño saisina pa'ni repaña vũ'ña paache'te cu'amajñaruãre miũ chini co'ima'ñe teana vũ'vũsõal'jũ. ¹⁷Reparũmũ

romiva'nare chīi sū'iva'nana'me oje chūsava'nare rúa vesache cu'ache pa'lja'mu. ¹⁸Dioni rúa sēeju pa'l'ijū'u, reparumupi okorumuna tí'amanea'ku. ¹⁹Reparumu tí'aru mamarumupi irumujatuka pái jmamakarujē'e ñama'ñepi cu'a rúa cu'acheji pa'lja'mu. Ūcuachi'a reparumu cho'osi'e cu'a jo'e til'ñemaneja'mu. ²⁰Repa cu'ache pa'irumure Diopi ūsemauna na'a jeerumu cu'ache pa'ito pái te'eujē'e jujama'ñe cho'osōra'ame. Jā'ata'ni Diopi Repau chēa paanani oiu ūsekuna cu'a rúa jeerumu pa'imaneja'mu.

²¹'Reparumu pái musanukonare ija'che i'kajanaa'me: "Rani ñajū'u. Pái ūcuanukore chū'ua'ku chini Dios Raosi'ku ichejare pa'imu." Jā'apāni, "Sani ñajū'u. Dios Raosi'ku jeechejare pa'imu", chijanaa'me. Páipi jā'aja'ñe i'kato asa jachajū'u musanukona. ²²Reparumu pái te'enachi'a ku'ijū joreju, "Dios Raosi'ku'a'mu chu'u. Cristo'a'mu", chijanaa'me. Chekunapi, "Dios chu'o kuanaa'me chukuna", chijanaa'me. Jā'aja'ñe joreju i'kaju Diochi'a cho'omasicheja'chere cho'o ñojanaa'me repa, Dios chēa paanapi ña Repau'te cuasache'te jo'kasō ūcuanani jovo repa chū'uñe'te cho'ojū paapu chini. ²³Musanukonare repa cho'ojachere masia'ju chini irumuna kuamu chu'u. Jā'ajekuna ñarepaju pa'l'ijū'u musanukona —chiniasomu Jesús repa.

Páire ja'me paau chini Dios Raosi'ku jo'e rajachere kuamu

(Mt 24.29-36, 42-44; Lc 21.25-36)

²⁴Ūcuarumu Jesús jo'e i'kaasomu.

—Repa cu'ache cho'o pi'nisirumu ūsum miamaneja'mu. Páimiau ūcuaja'che miamaneja'mu. ²⁵Cunatum pa'ina ma'l'ñoko chejana tuā'tuasōjanaa'me. Ūcuachi'a cunatum pa'imajñaruā ñu'kueja'mu. ²⁶Reparumu chu'u Dios Raosi'ku peore Masiuji rúa re'oja'che ñou ko'sija'iu cunatumupi pái ūcuanuko ñaju'te pikona'me cajeja'mu. ²⁷Caje chu'u neenare ángeleva'nare chū'u saouna sani chu'u chēa paanare cheja si'achejñaruā pa'inare rúa so'ñapi ra chi'ijanaa'me repa.

²⁸'Chura higoñu pa'iche'te cuasajū'u. Higoñu karuā ā'l'jkaruā carūni ja'o ma'mañe ñani, "Ūsurumu tí'api'ramu ie", chiime musanukona. ²⁹Ūcuaja'che chu'u chura kuasi'epi tí'akuna ñani, "Jesús, Dios Raosi'ku chejana jo'e cajepi'ramu", chijanaa'me musanukona. ³⁰Musanukona jojosi chuta'a jūnisōmarumuna chu'u kuasi'e peore ti'l'ñeja'mu. Ūcuarepaa'me jā'a. ³¹Cunatumna'me cheja si'asōja'mu. Chu'u chū'u jo'kasi'eta'ni si'a-sōma'ñe ūcu pa'lja'mu.

³²'Pái te'eujē'e masima'me chu'u kuasi'e ti'l'ñejarumu. Cunatum pa'ina ángeles ūcuachi'a vesume. Chu'u Dios Mamaku ūcuachi'a vesumu. Ja'kuchi'a masimu jā'a.

³³'Chu'u musanukonare kuasi'e ti'l'ñejarumu vesunajeju ñarepaju pal'iju chu'uni cha'aju Dioni sēeju pa'l'ijū'u. ³⁴Ija'chea'me: Chekurumu páiu chekuchejana

saipi'raꝑu repau'te cho'oche cho'okainare soni rao vu'e kuirakaiche'te jo'kaasomꝰ. Ūcuanꝰkore si'acairo repana cho'ojache chũ'u jo'kaasomꝰ repau. Repa vu'e kakasa'aro pẽ'jekaiꝰu'te ija'che i'kaasomꝰ: “Chu'u jo'e rajjachere pẽ'jeku cha'aku pa'ijũ'u”, chinasomꝰ. Chini jo'ka saniasomꝰ repau. ³⁵ Repau vu'e paaku rajjarumꝰ repau neena vesu'cheja'che chu'u musanꝰkonare Paaku jo'e rajjarumꝰ vesume musanꝰkona. Vesunajeju ñarepaju pa'iju chu'uni cha'aju pa'ijũ'u. Chekurumꝰ na'itona chekurumꝰ ñamirepana chekurumꝰ kura chu'irumꝰna chekurumꝰ ñatacuhatona rajja'mu chu'u. ³⁶ Musanꝰkonapi chu'u jo'e rajjachere ña jñanomanẽnu chini cha'aju pa'ijũ'u. Chekurumꝰ peosi'kupi teana rajja'mu chu'u. ³⁷ Chura chu'u musanꝰkonare chu'vasi'e pãĩ ūcuanꝰkore chu'vamꝰ chu'u. Chu'u jo'e rajjache cha'aju pa'ijũ'u —chinasomꝰ Jesús repanare.

Jesuni chẽañu chini pãĩ te'ena cutusi'ere kꝰamꝰ

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹ Ūcuarumꝰ judiõpãĩ pã saumanesi'e aĩrumꝰ, pascua tĩ'añe ka'chaumucujña karatona judiõ phairipãĩ chũ'ũnana'me judiõpãĩ che'chona Jesuni vanisoche'te chũ'ũñu chini te'ena cutuasome. ² Jã'aja'ñe cho'oñu chiinata'ni ija'che i'kaasome repana:

—Pascuarumꝰna repau'te chẽañe chũ'ũmanẽnu mai. Jã'arumꝰna cho'oru pãĩ si'achejña raisina jainuko asa pe'ruju cavajanaa'me —chiniasome repana.

Romio Jesús sĩjõpũna okoma'ña ro'vesi'ere kꝰamꝰ

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Ūcuarumꝰ Jesús Betania vu'ejoõpõ'te paniasomꝰ, Simón asi ravꝰ paaku chiicojñoku vu'ere. Pa'iu mesako'a ñu'iu ãu aĩtona romio ma'ña-tuõpũ alabastroji cho'osituõpũ okoma'ña nardoma'ña rꝰa ro'isitũõpũ ra ūcuav'ena kakaasomo. Kaka repatuõpũ jaõpa'parũ cachejapi chau Jesús sĩjõpũna roasomo repao. ⁴ Jã'aja'ñe cho'oona ña ūcuav'e pa'ina chekũna pe'ruju sãĩñechi'a cutuasome.

—¿Je'se pa'ũna iko jã'ara'ka rurepau jañõsoo? ⁵ Repara'kare ĩsisoni kuri trescientorepare're denariore're kooramo repao. Jã'ajanuko koo chuõva'na pa'iva'nare ĩsirũja'chere cho'osomo repao —chiniasome repana.

Pe'ruju repao'te rꝰa i'kaasome repana. ⁶ Pe'ruju i'kajũna asa Jesús i'kaasomꝰ.

—Iko cho'oche ñaju ke'remanejũ'u musanꝰkona. Repao chu'ũre okoma'ña rosi'e re'oja'chere cho'osi'koa'mo iko. ⁷ Pãĩ chuõva'na pa'iva'na musanꝰkonana'me si'arumꝰ pa'ijanaa'me. Jã'ajekũna repanare si'arumꝰ re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mu musanꝰkonare. Chu'ũta'ni musanꝰkonare si'arumꝰ ja'me pa'imaneja'mu. Jã'ajekũna chu'ũre si'arumꝰ jã'aja'ñe cho'okaicu'aja'mu musanꝰkonare. ⁸ Iko repao'te cho'ore'oche cho'oko

(Mr 14.3)

chũ'ũre okoma'ña rosi'koa'mo. Iko chũ'ũre jũnisõ tãcojñopi'rakũni irũmũ okoma'ña rosi'koa'mo, jũ'isinare cho'ocheja'che. ⁹Cheja ũcuũachejña Dios chũ'o chũ'vachejña iko chũ'ũre cho'osi'e ũcuaja'che kũajanaa'me, pãipi repao re'oja'che cho'osi'ere cavesũma'ñe cuasajũ paarpũ chini. ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús.

Pãipi cu'ache cho'oa'jũ chini Judas chekũnare

Jesure jo'kajachere kũamũ

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ũcuarũmũ Jesús neenare, docerepanare ja'me pa'ikũji Judas Iscariote judío phairipã chũ'ũna pa'ivũ'ena mũa i'kaasomũ.

—¿Je'se cho'oni'te mũsanũkonare Jesure jo'kaja'che chũ'ũ? —chiniasomũ. ¹¹Jã'aja'ñe i'kakũna asa pojojũ,

—Mũ'wpi jā'aja'ñe cho'oto kuri ro'ijanaa'me chũkũna —chiniasome repaña. Jā'aja'ñe i'karena, “Jau”, chini Jesús pa'ichejana sani pē'je ñakũ paniasomũ repañ, Jesuni jo'kara chini.

Judíopãire Dios cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãiñe'te kũamũ

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Ûcuarũmũ judíopãĩ pã saũmanesi'e ãirũmũ pascua charo cho'oumucusena Dios aperũmũ cho'okaisi'e cuasajũ ovejachĩiva'ũni vaniso Diore ĩsiumucusena Jesús neena ija'che sēniasaasome repañ'te:

—¿Jeechejana mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajajĩũ'ũ chiikũ mũ'ũ? —chiniasome.

13 Chitena Jesús repañ neenare te'eka'chapanare saopi'rakũ ija'che i'kaasomũ repañare:

—Chura vũ'ejoopona sani tĩ'a pãĩ'te churupũ oko pa'ipũ sakũni tijñajanaa'me mũsanũkona. Tijña ũcuauña'me saijũ'ũ. 14 Sani repañ kakavũ'ena kakajũ'ũ. Kaka vũ'e paakũ'te sēniasajũ'ũ. “Masĩũ mũ'ũni sani sēniasaa'jũ chini raomũ chũkũna'te. ‘Jeeruupũna chũ'ũ neenana'me pascuarũmũ kaka ãu ãija'ñe chũ'ũ?’, chiisi'kua'mũ Jesús”, chijũ'ũ repañ'te vũ'e paakũ'te. 15 Mũsanũkonapi sēeto umũ caruupũ'te Ƴjaruupũ'te ñoja'mũ repañ, masi care'vasiruupũ'te. Ñoũna ũcuaruupũna kaka mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajũ'ũ —chiniasomũ Jesús repañare.

16 Chikũna vũ'ejoopo sani tĩ'ato Jesús i'kasi'e ũcuarepa paniasomũ. Jā'ajekũna pascuarũmũ ãijañe ãu care'vaasome repaña.

17 Care'vasirũmũ na'icuhatona Jesús repañ neena docerepanana'me repavũ'ena sani kakaasome. 18 Kaka mesako'are ñu'ijũ ãu ãirũmũna Jesús repañ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Maina'me ãu ãikũ te'eu chũ'ũni cu'ache cho'oa'jũ chini chũ'ũre cuhenani jo'kaja'mũ. ũcuarepaa'me jā'a —chiniasomũ repañ.

19 Jā'aja'ñe i'kaũna asa sũma'ñe cuasajũ repañ neena te'enachi'a repañ'te ija'che sēniasome:

—¿Chũ'ũa'che mũ'ũre jā'aja'ñe jo'kajau? —chiniasome repaña ũcuauko.

20 Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũre cu'ache cho'ojau, mũsanũkonare chũ'ũ neena docerepanare ja'me pa'ikũ'mũ. ũcuauji chũ'ũna'me ũcuate'ere'ava cũnare'ava pãpũ chũ'semũ. 21 Chũ'ũre Dios Raosi'kũre, Repañ chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kũache ũcuarepa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jā'ata'ni chũ'ũni vanisõa'jũ chini jo'kasi'kũre na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Repañ aineemaneru na'a re'ora'amũ repañ'te —chiniasomũ repañ. 22 Chuta'a ãu ãiũ ñu'ikũji Jesús pãpũ mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini repañ neenani tũ'se ĩsikũ ija'che i'kaasomũ:

—Ipũ pãpũ chũ'ũ ca'nivũ'me. Āijũ'ũ —chiniasomũ repañ.

²³Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini ĩsikũna koo ũkuasome repana ũcuanũko. ²⁴Ūcuarũmu Jesús repanare jo'e i'kaasomũ.

—Ie ũche cono chũ'ũ chiea'me. Mũsanũkona ũcuanũko ũkujũ'ũ iro'rova. Pãĩ ũcuanũkore cu'ache cho'ochel'te jũni ro'ikasa chini chuenisõja'mũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'ochel'te chũ'ũ chiepi menisõũna Dios mamare, “Ija'che cho'oñũ”, chiisi'ere cho'ojachea'me. Jã'are cuasajũ chi'i ie ũche cono ũkujũ pa'ijũ'ũ. ²⁵Jã'ata'ni mũsanũkonare ija'che i'kamũ chũ'ũ: Chũ'ũ pãĩ ũcuanũkore chũ'ũrũmũjatũ'ka ũche cono jo'e ũkumaneja'mũ chũ'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ repaũ repanare.

Pedro, “Repaũ'te ñama'kũa'mũ chũ'ũ”, chiijachere kuamũ Jesús

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶Ūcuarũmu Jesús repaũ neenana'me Dioni pojojũ uja pi'ni Olivo aikũtina saniasome. ²⁷Repacheja sani tĩ'a Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Iñami mũsanũkona ũcuanũko chũ'ũni masi cuasamarũ chũ'ũni cu'ache cho'ojũna vajũchũjũ jo'ka sanisõjanaa'me. Dios chũ'o aperũmu tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Ovejawa'na repanare kuirakũni vanisõrena vajũchũjũ te'enachi'a vũ'vũsõjanaa'me, chiimũ. ²⁸Jã'ata'ni chũ'ũ jũni vajũrani Galilea chejana mũsanũkonare charo saija'mũ —chiniasomũ repaũ repanare.

²⁹Chikũna Pedro i'kaasomũ repaũ'te.

—Chekũna ũcuanũko mũ'ũre jo'kasõto chũ'ũta'ni mũ'ũre jmamakarũ-jẽ'e jo'kamaneja'mũ —chiniasomũ.

³⁰Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Iñami chuta'a kura ka'chañõũ chu'ima'tona choteñõũ, “Jesure ñama'kũa'mũ chũ'ũ”, chiija'mũ mũ'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ.

³¹Chikũna Pedro jo'e ija'che rũa i'kaasomũ:

—Pãipi chũ'ũni vanisõñũ chiitojẽ'e, “Jesure ñama'kũa'mũ chũ'ũ”, chiima'ñe mũ'ũna'me chuenisõja'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

Chikũna asa chekũna Jesús neena ũcuanũko ũcuaja'che i'kaasome.

Getsemaní chiichejare pa'ũ Jesús Dioni sēesi'ere kuamũ

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³²Ūcuarũmu Jesús repaũ neenana'me Getsemaní chiichejana sani tĩ'a ija'che i'kaasomũ repanare:

—Ichejare ñũ'ijũ cha'ajũ'ũ mũsanũkona, chũ'ũ sani Ja'kũre sēni pi'ni-ñetũ'ka —chiniasomũ repaũ.

³³Chini repanare jo'ka Pedro'mũ Juan'mũ Santiago'mũ sa, sũma'ñe cuasa oniasomũ repaũ. ³⁴Jã'aja'ñe oiũ repaũ neenare ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Chura rekocho jū'iache rua sūma'mu chū'ure. Mūsanukona ichejana canuka kāima'ñe chū'una'me pa'ijū'u —chiniasomū.

³⁵Chini te'eu jmacheneru sani ro're ñu'iu meñe sime chejana chia tí'iu Dioni sēniasomū repau, cu'ache ũseuato ũsekaau chini. ³⁶Ija'che Diore sēniasomū repau:

—Ja'ku, mū'u si'ache cho'omasiku'mu. Mū'ure ũseuato pāi chū'ure cu'ache cho'opi'rache ũsekaijū'u. Jā'ata'ni chū'u chiicheta'ni cho'omanejū'u. Ũseuama'to mū'ure uache cho'ojū'u —chiniasomū.

³⁷Jā'aja'ñe i'kacuha vūni, repau neena pa'ichejana co'i ñato kāni ũhijū paniasome repana. Kānisorena Pedroni i'kaasomū repau.

—Simón, ¿kāiku mū'u? ¿Te'ehorajē'e kāima'ñe pa'icu'au mū'ure? ³⁸Rekoñoā re'oja'che cho'oñu chiime mūsanukona; jā'ata'ni re'oja'che cho'ovesume. Jā'ajekuna kāima'ñe Dioni sēeju pa'ijū'u, Ũcuajū cho'okaiuna cu'ache cho'omaneñu chini —chiniasomū Jesús repau'te.

³⁹Chini Jesús jo'e sani Puka'kure repau aperumū i'kasi'ere ũcuate'ere sēniasomū.

⁴⁰Sēnicuha repau neenare jo'e kāni ũhijū pa'inani rani ñaasomū repau. Repanare uokūacajejani repana ñakocaā ñañejē'e cu'ache ta'piasomū repanare. Repau vuo i'kato vajuchujū repau'te sāiñe i'kavesuasome. ⁴¹Repanare jo'ka Puka'kure sēsa chini saisi'kupi jo'e co'i repanare i'kaasomū repau.

—¿Chuta'a vūima'ñe kāiñe ina? Re'omu. Chū'ure Dios Raosi'kure, pāi chēa cu'ache cho'onare jo'karumū tí'acuhamu. ⁴²iJūna, vūijū'u; sañu! Chū'uni cu'ache cho'oa'jū chini chekūnare jo'kajau ranicuhamu —chiniasomū Jesús repanare.

Jesure pāi chēasi'ere kuumū
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.1-11)

⁴³Jesús chuta'a i'katona Judas Jesús neenare docerepanare ja'me pa'ikūji, pāi jainukore pāi vaiva'jñana'me vāsoñoā cājīnani rakū charo ranciasomū. Judío phairipāi chū'ūnana'me judío'pāi che'chonana'me judío ainapi chū'urena ranciasome repana. ⁴⁴Jesure jo'kajau Judas aperumū repanare pāi ija'che i'kaasomū: “Mūsanukonapi Jesuni masia'jū chini, repau pa'ichejana sani tí'a chūsu pojoja'mū chū'u repau'te. Chū'u jā'aja'ñe cho'okūni chēa sajū'u”, chiniasomū. ⁴⁵Jā'aja'ñe i'kasi'kujeku Judas, Jesús pa'ichejana sani tí'a,

—¿Pa'iku, Masiu? —chiniasomū. Chini repau'te chūsu pojoasomū. ⁴⁶Jā'aja'ñe chūsukū i'kakūna chekūna Jesure chēasome.

⁴⁷Jā'aja'ñe cho'ojūna ña Jesure kueñe nukakūji va'ti ruta phairi aire cho'oche cho'okaikū'te cājoro tēo vatoasomū. ⁴⁸Tēoūna Jesús i'kaasomū.

—¿Je'se pa'ūna mūsanukona chū'ure ñaau'te cho'ocheja'che va'jñana'me vāsoñoā cājijū chēañu chini raiche? ⁴⁹Si'aumucujña Dios vū'e mūa

m̄sanukonana'me pa'iu pãire che'choku pa'isi'kua'm̄u chu'u. Jã'ata'ni m̄sanukona chu'ure chēamanesinaa'me. Diopi kuauna pãi chu'ure m̄sanukona chēajañe aperum̄u tocha jo'kaasome. Repana tocha jo'kasi'e kuaiche ūcuare cho'ome m̄sanukona chu'ure —chiniasom̄u Jesús repanare.

⁵⁰Chikuna repau neena ūcuanuko vajuchuju repau'te te'eu'te jo'ka vu'vusosasome.

Pōsum̄ vajuchuku vu'vusosi'ere kuam̄u

⁵¹Ūcuarum̄u Jesuni sajuna pōsum̄u repana cho'jepi saniasom̄u sábanakãa ca'nesi'ku. Ja'me saiuna Jesure chēasinapi repau'te pōsum̄u'te ūcuaja'che chēasasome. ⁵²Chēarena repau ca'nesi'kãare jose ūha, kãa peova'u vu'vusosasom̄u repau.

Pãi chũ'una Jesure chu'o sēniasasi'ere kuam̄u

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³Repana Jesure chēasina phairi ai pa'iv̄'ena saasome repau'te, judío phairipãi chũ'unana'me judíopãi ainana'me judíopãi che'chona chi'i pa'iv̄'ena. ⁵⁴Jã'a cho'oto Pedro so'opi ñaku cho'jepi phairi ai vu'e sa'navu pa'iraripujatu'ka tuhaasom̄u. Tuha susukuna repavu'e pē'jena sōtaopãi ñu'ichejana puu, toare ja'me kūniasom̄u repau.

⁵⁵Repavu'e chi'i pa'ina judío phairipãi chũ'unana'me judío pãi chũ'una ūcuanuko jorenani ku'e raa'ju chini chekunani chũ'uasome, “Jesús cu'a-che cho'osi'kua'm̄u”, chiiju jorerena repauni vanisoche'te chũ'uñu chini. Ku'e jña rarena jorena jainuko raisinata'ni Jesure vanisoche chuta'a chũ'ucu'aasom̄u. ⁵⁶Pãi jainuko repau pa'iche'te kuaju joreasome. Jã'ata'ni ūcuate'e kuamaneasome repana. ⁵⁷Reparum̄u repana te'ena v̄ni Jesús pa'iche'te joreju ija'che kuaasome:

⁵⁸—Iku Jesús ija'che i'kasi'kua'm̄u: “Chu'upi iv̄'ere Dios vu'e pãi cho'osiv̄'ere ñañosoja'm̄u. Ñañosō choteumucujña chekuv̄'e pãi cho'omav̄'ere jo'e cho'o pi'nija'm̄u chu'u”, chiisi'kua'm̄u —chiniasome repana.

⁵⁹Jã'aja'ñe kuanata'ni ūcuate'e kuamaneasome repana. ⁶⁰Jã'aja'ñe kuarena asa phairi ai v̄ni repana pãi chenevu'te nukaku Jesure ija'che sēniasaasom̄u:

—¿Je'se chiiku mu'u? Ina mu'ure i'kasi'e, ¿jã'aja'ñe i'kau mu'u? —chiniasom̄u.

⁶¹Jã'ata'ni Jesús i'kama'ñe juvoasom̄u. I'kamauna phairi ai jo'e sēniasom̄u.

—¿Pãi ūcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kua'u mu'u? ¿Dios mai Cuasaku Mamaku'u mu'u? —chiniasom̄u.

⁶²Chikuna Jesús i'kaasom̄u repau'te.

—Ūcuau'm̄u chu'u. M̄sanukona chu'ure Dios Raosi'kure Ja'ku peore Cho'omasu ujjajutu cakã'kore kueñe ñu'ikuji cunaum̄u pikona'me caje-kuna ñajanaa'me —chiniasom̄u.

63 Jā'aja'ñe i'kauna asa pe'rukũ phairi ai repau ju'ikãña meñe rueni che'rekũ chekũnani ija'che i'kaasomũ:

—Ikũ cu'ache cho'osi'e kũanare chekũnare chiima'me mai. 64 Dios rũa cuheche'te i'kasi'kua'mũ ikũ. Mũsanũkona ikũ cu'ache i'kasi'e asasina, ¿je'se cuasache? —chiniasomũ.

Chikũna repaña ũcuanũko ũcuate'e cuasaju,

—Cu'ache cho'okũ'te vanisochẽ pa'imũ —chiniasome.

65 Chitena chekũna repaũni coore tutuasome. Ũcuachi'a repau ñakocaã kãase'rechoji quẽo ta'pi repau'te vaijũ i'kaasome repaña.

—iCuasa i'kajũ'u! ¿Neepi mũ'ũre vate? —chiniasome.

Ũcuachi'a repavũ'e pẽ'jekaina sũtaopãi repau'te chiana charaasome.

Pedro, “Jesure ñama'kua'mũ chu'u”, chiisi'ere kũamũ

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66-67 Jã'a cho'oto Pedro repavũ'e ve'se cararipu'te pa'iu toa kũhitona romichĩio judío phairipãi chũ'ũku'te cho'oche cho'okaiko repau'te ñako i'kaasomo.

—Mũ'u ũcuaja'che Nazaret vũ'ejoopo cakũre Jesure ja'me ku'isi'kua'mũ —chiniasomo. 68 Jã'ata'ni Pedro ija'che i'kakũ jachaasomũ:

—Jesure ñama'kua'mũ chu'u. Mũ'u i'kache vesumũ chu'u —chiniasomũ.

Jã'aja'ñe i'kacuha repavũ'e kakasa'arajatũ'ka etauna kura chuniasomũ. 69 Ũcuarũmũ romichĩio aperũmũ repau'te i'kasi'ko jo'e ña chekũnare ija'che i'kaasomo:

—Jesús neenare ja'me pa'isi'kua'mũ ikũ —chiniasomo.

70 Chikona Pedro jo'e jachaasomũ. Na'a pa'iuña ũcuacheja pa'ina Pedro'te jo'e i'kaasome.

—Mũ'u ũcuaja'che Galilea cheja pa'ikũjekũ chekũrũmũ Jesús neenare ja'me pa'isi'kũcosomũ —chiniasome repaña.

71 Chitena Pedro Dioni roiũ,

—Chu'ũpi chu'o ũcuarepare i'kama'to Diopi cu'ache cho'oa'kũ chu'ũre —chini ija'che i'kaasomũ:— Mũsanũkona i'kakũ'te Jesure ñama'kua'mũ chu'u —chiniasomũ.

72 Repau jã'aja'ñe i'katona kura jo'e chuniasomũ. Chu'iuña Pedro, repau'te Jesús i'kasi'ere cuasaasomũ, “Chuta'a kura ka'chañoã chu'ima'tona choteñoã, ‘Jesure ñama'kua'mũ chu'u’, chiija'mũ mũ'u”, chiisi'ere. Jã'are cuasa Pedro rũa oiche oniasomũ.

Pilato ti'jñeñe Jesure nũko chu'o sãesi'ere kũamũ

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

15 1 Ũcuarũmũ apeñatato judío phairipãi chũ'ũnana'me judío aina, pãi chũ'ũna, judiõpãi che'chona, chekũna pãi chũ'ũna ũcu-

nũko chi'i Jesure cho'ojachere cutuasome. Cutu pi'ni repau'te v̄ee p̄ai chũ'ũku Pilatoni sa jo'kaasome repana. ²Sa jo'karena Pilato Jesure ija'che s̄eniasaasomũ:

—¿Judíop̄ai ũcuanũkore chũ'ũku'ũ mũ'ũ? —chiniasomũ.

Chikũna,

—Jũju, ũcuau'mũ chu'ũ —chiniasomũ Jesús repau'te.

³Reparũmũ judío phairip̄ai chũ'ũna,

—Rũa si'ache cu'ache cho'okũ'mũ ikũ —chiniasome. ⁴Jã'aja'ñe i'kajũna asa Pilato jo'e Jesure s̄eniasomũ.

—Ina mũ'ũre, “Rũa si'ache cu'ache cho'okũ'mũ ikũ”, chiime. Asakũta'ni, ¿i'kama'ku mũ'ũ? —chiniasomũ repau.

⁵Jã'ata'ni Jesús jmamakarũj̄e' e i'kamaneasomũ. I'kamaũna Pilato, “¿Keeja'iu'ũ ikũ?”, chiiũ cuasaasomũ.

P̄ai Jesure vanisoche chũ'ũsi'ere kũamũ

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶Pilato ũsurũmũ pa'iche pascuarũmũ tĩ'ato ch̄eacoj̄nosi'kũre te'eu'te etoasomũ, p̄ai etojũ'ũ chiikũni. ⁷Ũcuarũmũ Barrabás p̄ai ch̄eavu'ere paniasomũ, repaũna'me cu'ache cho'osina ũcuachi'a. Aperũmũ repau Barrabás ũcuanana'me repanare chũ'ũnani cuheju etoũ chini cavaju chekũni vanisoasome. ⁸Ũcuarũmũ p̄ai Pilato v̄u'ena sani repau'te ija'che i'kaasome:

—Mũ'ũ ũsurũmũ pa'iche ch̄eacoj̄nosi'kũre etokũjekũ te'eu'te etojũ'ũ —chiniasome.

⁹⁻¹⁰Chitena Pilato, “Ikũre Jesure p̄aipi jovojuũna ña pe'ruju judío phairip̄ai ikũre chu'ũni ra jo'kacosome”, chiiũ kuasakũ repanare p̄ai ija'che i'kaasomũ:

—¿Jesús judíop̄ai chũ'ũku chiicoj̄nokũni etoja'che chu'ũ? —chiniasomũ. ¹¹Chikũna judío phairip̄ai chũ'ũna repanare p̄ai rũa i'kaasome, Barrabani etoche'te s̄eapu chini. ¹²Jã'aja'ñe cho'ojũna Pilato repanare jo'e ija'che s̄eniasaasomũ:

—Judíop̄ai chũ'ũku chiikũ'te, ¿je'se cho'oja'che chu'ũ? —chiniasomũ. ¹³Chikũna repana p̄ai rũa cuiju i'kaasome.

—iKurusus̄'verona j̄e'jo nũko v̄easõj̄ũ'ũ j̄a'ũre! —chiniasome. ¹⁴Chitena Pilato i'kaasomũ.

—¿Ũquere repau cu'ache cho'ou? —chiniasomũ.

Chiicheta'ni repana jo'e ujachũ'o cuiju,

—iKurusus̄'verona j̄e'jo nũkoj̄ũ'ũ j̄a'ũre! —chiniasome.

¹⁵Jã'aja'ñe i'kajũna asa Pilato repana chiiche'te cho'ora chini Barrabani etoasomũ. Jesureta'ni suĩ'sueche'te chũ'ũasomũ repau. Suĩ'sue pi'nirena repau neenani s̄õtaop̄aire Jesure jo'kaasomũ, sa kurusus̄'verona j̄e'jo nũkoa'ju chini.

16 Ūcuarumũ sōtaopāi Jesure Pilato vū'e sa'navũ cararipũna juha cuaa chekũnare sōtaopāi soni chi'iasome. 17 Repana chi'isirumũ Jesure pāi chũ'una ju'ikāa chimaajakāare sachaasome repana. Ūcuachi'a repaũ sījorũ miu tuhivũ cho'o tũoasome. 18 Tũo pāisojũ cuijũ ija'che i'kaasome repana: —iikũpi judiõpāire si'arumũ chũ'ũku paau! —chiniasome.

19 Chini vāsochoji repaũ sījorũna vaijũ ūcuauñi coo tutujũ pāisojũ pāi chũ'unare pojojũ cho'ocheja'che repaũni ti'jñeñe ro're pũũ ñuniasome repana. 20 Jā'aja'ñe cho'oju repaũ'te pāiso pi'ni, repana sachasikāa tĩto repaũ ju'isikāare jo'e sachaasome repana. Sacha pi'ni repaũ'te kurusu-sē'verona jē'jo nũkoñũ chini saasome repana.

(Mr 15.18)

Jesure kurususê'vero jê'josi'ere kuamu

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Repana sôtaopâi Jesure satona Simón Cirene cheja cakû Alejandro-na'me Rufo pûka'ku po'lo raikûji caraiuna chêa, Jesure jê'jojásê'vero'te kuâikaau chini chû'huasome.

²² Simonpi kuâiu saiuna Jesure Gólgota aikûtina sa tí'aasome repana. (“Gólgota” chini “Pâi sîjorûjakûti” chiimu.) ²³ Repacheja tí'asirumu Jesure uche cono ruara'ka ja'mesi'ere ukuañu chiijuna ukucuheasomu repau. ²⁴ Ūcuarumu repau'te kurususê'verona jê'jo nukoasome repana. Jê'jo nuko pi'ni sôtaopâi repau ju'isikâñare paañu chini catara'karuâ mami tochasira'karuâpi chejana su'aasome, Jesús ju'isikâña paajanani jñaañu chini.

²⁵ Apeñatato nueve pa'itona Jesure kurususê'verona jê'jo nukoasome repana. ²⁶ Ūcuachi'a repau cu'ache cho'osi'ere kujau, JUDIOPÂI CHÛ'UKU'MU IKU, chiiche chooko'ana tocha kurususê'vero châtirona jê'jo suosome repana. ²⁷ Ūcuarumu ñaanare ūcuachi'a ka'chanare kurususê'veroña jê'jo Jesús ujjajûtu cakâ'kona te'eu'te nukoasome repana. Chekuni kâl'kojûtu cakâ'kona nukoasome. ²⁸ Jâ'aja'ñe cho'orena Dios chû'o aperumu tocha jo'kasi'epi ūcuarepa ti'jñesi'kua'mu:

Chekunare cu'ache cho'osinare cho'ocheja'che repau'te cho'ome pâi, chiicheji.

²⁹ Repanare nukosirumu repacheja caraina pâi Jesure cuhena repana sîjo sâ'cuijû ija'che cu'ache i'kaju caraniasome:

—“Dios vû'e ñañosô choteumucujña jo'e cho'o pi'nija'mu chû'u”, chiisi'kua'mu mu'u. ³⁰ Jâ'aja'ñe i'kasi'ku chura mu'upi meñe jû'iñe ūseku cajejû'u jâ'acheja kurususê'vero —chiniasome repana.

³¹ Ūcuarumu judío phairipâi chû'unana'me judiopâi che'chona ūcuaja'che pâisoju sâiñechi'a ija'che cutuasome:

—Chekunare jû'iñe ūsesi'khuasomu jâ'u. Jâ'ata'ni chura ūcuauji meñe jû'iñe ūsecu'amu repau'te. ³² Jâ'u, “Dios Raosi'kua'mu jâ'u. Ūcuachi'a judiopâi chû'uku'mu”, chiicojñosi'kua'mu. Jâ'ajekuna ūcuachejapi cajea'ku. Repauji cajeuna ñani, “Dios Mamaku'mu jâ'u”, chiiju cuasajanaa'me mai —chiiju pâisoasome repana.

Repau'na'me kurususê'veroã jê'jo nukocojñosina ūcuachi'a cu'ache i'kaasome Jesure.

Jesús jû'isi'ere kuamu

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Reparumu nukarepau su'itona ūsuu miañe ta'pisonna cheja si'acheja trejatu'ka chijianasomu. ³⁴ Tres pa'itona Jesús ujjachû'o ija'che i'kaku

cuiasomx: “Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?” chinasomx. (Ija'che chiimx jã'a: “Dios, chũ're Paakx, Dios chũ're Paakx, ¿je'se pa'ixna mu'x chũ're jo'kasõkx?” chiimx.)

35 Jã'aja'ñe i'kauna asa repacheja pa'ina chekuna ija'che i'kaasome: —Asajũ'x. Aperumx pa'isi'kuni Elíani soicosomx jã'x —chinasome.

36 Ũcuarumx repañare ja'me pa'ikx vũ'vũ sani chũisovũji ruara'kana chũũ vãsochona quẽo sũo Jesupi ũkuakx chini mũo ija'che i'kaasomx: —Cha'a ñañũ. Elíapi rani repaũ'te casoche'te ñañũ. Raimanejacosomx —chinasomx repañ.

37 Jã'aja'ñe i'katona Jesús jo'e ruã cuicuha jũnisoasomx. 38 Repañ Jesús jũ'itona Dios vũ'e sa'navũ caruurũ kakasa'aro rueekãã ũcuatẽ'ekãã joo-reparoji mũũpi vũ'evũna che're cajeasomx. 39 Jesupi jũnisoũna sõtaopãĩ chũ'ũkũ Jesure ti'jũeñe nukakũ ñakũ i'kaasomx.

—Dios Mamarepakx pa'icosomx jã'x —chinasomx.

40 Jã'a cho'oto romiva'na so'opi nukajũ ñajũ paniasome repañ'te cho'oche. María Magdalena'a'mo, Santiago jmava'ũna'me José pũka'ko María'a'mo, Salomea'mo paniasome. 41 Aperumx repaña romi Jesús Galilea cheja pa'irumx repañ'te ja'me kul'jũ kuirajũ paniasome. Ũcuachi'a chekuna romi repañna'me Jerusalén maisina ñajũ nukajũ paniasome.

Jesure tãsi'ere kuamũ

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Pũaumucuse ãijañe care'vaumucuse na'icuhakuna José Arimatea vũ'ejoopo cakũ judiõpãĩ chũ'ũnare ja'me chũ'ũkũji Dios Raosi'kũ chũ'ũrumx cha'akũji Jesure jũ'isi'kuni sa tãra chini vajũchũma'ñe sani Pilatoni sũ-niasomx, ïsia'kũ chini. 44 Sẽeũna Pilato asa kũkũ, “¿Jũnisocuhã repañ Jesús?”, chiiũ cuasaasomx. Jã'aja'ñe cuasakũ sõtaopãĩ chũ'ũkũ'te soni rao, “¿Jesús jũnisocuhã?”, chinasomx repañ. 45 Sẽniasa kuãũna Pilato chũ'ũasomx, repañ'te Joseni ïsia'jũ chini. 46 ïsirena José sãbanakãare koo Jesure caso ũcuakãapi repava'ũre reasomx. Rea pi'ni sa aikũti caripana tẽtoche ũhisicojena cuaa ũha eta, repacoje kakasa'aro catarũ ruã mũjarũji ũha ta'pisoasomx repañ. 47 Jã'aja'ñe cho'okũna María Magdalenana'me María José pũka'ko Jesure ũhasicheja ñaasome.

Jesús vajuraisi'ere kuamũ

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 1 Ũcuarumx judiõpãĩ pũaumucuse carakuna María Magdale-nana'me cheko María Santiago pũka'kona'me Salomé Jesure jũnisisi'kuni sa ro'veũũ chini okoma'ñare kooasome. 2 Ũcuarumx repaña romicõrumx aperepañatato Jesure tãsicojena saniasome repaña. 3 Saijũ sãĩnechi'a cutujũ saniasome repaña.

—¿Neepi maiva'nare catapu repacoje ta'pisi'pu kũñokaijanaa'ñe? —chiniasome.

4 Jã'aja'ñe i'kaju sani ñato reparu catapu rua ujaru repacoje ta'pisi'pu kũñososi'pu paniasomu. 5 Kũñosi'pujekuna repacoje kaka ñato pōsu pojakã ujacuecho ju'ikaji ujajũtu cakã'kore ñuniasomu. Ñu'iuna ña repana romi rua kũkasome. 6 Kũkurena repanare i'kaasomu repau.

—Vajuchumanajũ'u. Mũsanukona Jesure Nazaret vu'ejoopo raisi'kure ku'eche masimu chu'u. Kurususẽ'verona jẽ'jo nũko vėasocojñosi'kuni ku'eme mũsanukona. Icheja peomu repau; vajũranicuhasi'kua'mũ. Ñajũ'u repau'te uhasicheja. 7 Ña pi'ni sani repau neenana'me Pedro'te ija'che sa kũajũ'u: “Jesús vajũranicuhasi'kua'mũ. Mũsanukonare na'a charo Galilea chejana saija'mũ repau. Ucuachejana sani repau'te ñajanaa'me mũsanukona, repau chuta'a jũ'imarũmu i'kasi'e”, chiijũ'u repanare —chiniasomu repau pōsu.

8 Jã'aja'ñe i'kauna asa kũku kurukuruju repana romi ucuacojepi eta vu'vũsoasome. Kũkũcajeyani chekũnare kũamaneasome repana.

María Magdalenani Jesús peosichejapi ñosi'ere kũamu

(Jn 20.11-18)

9 Ucuarũmu Jesús romicorũmu ñami mama vajũraisi'kupi María Magdalena'te aperũmu sieterepanare vati etocojñosi'koni charo peosichejapi ñoasomu. 10 Ñoũna ña sani repau'te ja'me ku'isinare suma'ñe pa'ijũ ota oinani kũasosomo repao. 11 Repao Jesure ñasi'ere kũakona asa jachaa-some repana.

Jesús repau neenare te'eka'chapanare peosichejapi ñosi'ere kũamu

(Lc 24.13-35)

12 Jã'a cho'ocuhasiũmu repau neena te'eka'chapanachi'a po'o sainani Jesús tiũja'iũ peosichejapi ñoasomu. 13 Ñoũna ña repana sani repau neenare chekũnani kũasosome. Ucuaja'che kũajũna asa jachaa-some repana.

Dios chu'ore chu'vaa'ju chini repau saojanare

Jesús chũ'u jo'kasi'ere kũamu

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

14 Jã'a cho'ocuhasiũmu repau neena oncerepana aũ aĩtona Jesús peosichejapi rani ñoasomu repanare. Repau chekũnare vajũrani ñosi'ere ucuapani kũajũna asa jachasinajeyũna repanare rua i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'iuna repana kũasi'e cuasamanere mũsanukona? —chiniasomu. 15 Ucuarũmu Jesús repanare ija'che chũ'u jo'kaasomu:— Mũsanukona cheja si'achejũarũ sani pãĩ ucuankore Dios Repau neenare vati toa sani uuche u'seche'te ku'ijũ chu'vajũ pa'ijũ'u. 16 Mũsanukonapi chu'vajũna

pāi asa chēa okoro'vecojñosinare Dios chēa paaja'mu. Chēa paakuna jūnisōsirumu vati toa saima'ñe Repau pa'ichejana saijanaa'me repana. Jā'ata'ni asa jachaju cuasamanesina repana cuasamanesi'e ro'i ro'ijanaa'me. ¹⁷Musanukona chu'vasi'e asa chēa cuasasinapi Diochi'a cho'omasiche ija'che cho'ojanaa'me: Chu'u neenajeju chu'upi cho'okaiuna pāi sa'navā pa'inare vati eto saojanaa'me. Ũcuachi'a chu'u neenajeju chu'upi cho'okaiuna repanjē'e che'chemanesi'ere tīpāi chu'o i'kajanaa'me repana. ¹⁸Ũcuachi'a repanapi añani chēato asi kū'imanejanaa'me. Eo ũkuni jūnisōmanejanaa'me repana. Ũcuachi'a repanapi chekunare jū'inare jūjñapi jaju Dioni sēeto vajujanaa'me repana jū'iva'na. Jā'aja'ñe cho'oa'ju chini chū'u jo'kamū chu'u musanukonare —chiniasomū Jesús repanare.

Jesús sunaumū mūisi'ere kumū

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

¹⁹Jā'aja'ñe i'kacuha Jesús Diopi mukuna sunaumuna muni Dios ujajūtu cakā'kona kueñe puñ ũ'iasomū. ²⁰Repau sunaumū mūisirumu repau neena sani Dios chu'o si'achejñarūā ku'ijū chu'vajū paniasome. Jā'aja'ñe chu'vajūna Jesucristo Maire Paakuji repanare cho'okaniasomū, Diochi'a cho'omasiche'te cho'ojūna pāipi ña, “Ina Dios chu'o ũcuarepare chu'vame”, chiijū cuasaa'ju chini.